

Митрополит пергамски Јован (Зизиулас)
ЦРКВА КАО ЛЕЧИЛИШТЕ

Жан Клод Ларше
ПРАКСА ИСЦЕЉЕЊА

Леонтије Византијски
ЈЕДИНСТВО ЛОГОСА СА ТЕЛОМ
НЕРАЗДЕЉИВО ЈЕ И У ВЕКОВЕ НЕОДВОЈИВО

Свети Нектарије Егински
О ТЕЛЕСНОМ ВЕЖБАЊУ

СА ДР ЖА Ј

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску
просвету и културу
Излази са благословом
Његовог преосвештенства
Епископа нишког
господина Арсенија

Пета серија,
број 15 (1/2020)
Први број прве серије
објављен 1899. године
Излази четири пута годишње

Издавач:
Православна
епархија нишка

Адреса:
Епархија нишка,
Епископска 3, 18000 Ниш

Е-mail:
glas@eparhija-niska.rs

ISSN 2560-3469

Уређивачки одбор:
протојереј Дејан Јовановић
јеромонах Нектарије (Ђурић)
ђакон Далибор Мидић
Лазар Павловић

Уредник:
Ивица Живковић

Лектура:
Милена Мишић Филиповић
Дизајн и компјутерска обрада:
ђакон Милорад Милосављевић

Фотографије на корицама
др Михајло Лазаревић

Штампа:
„Пергамент принт“, Ниш

Тираж:
1000 примерака

Глас Епархије нишке излази
уз помоћ Управе за сарадњу са
црквама и верским заједницама
Министарства правде Владе
Републике Србије.

УВОДНО СЛОВО

1 Епископ нишки Арсеније
СА ХРИСТОМ ПРЕСТАЈУ СВА ЧОВЕКОВА ЛУТАЊА

БОГОСЛОВЉЕ

2 Свети Јован Златоусти
НИКО КО ПРИСТУПА ДА НЕМА НЕПРИЈАТЕЉА

3 Митрополит пергамски Јован (Зизиулас)
ЦРКВА КАО ЛЕЧИЛИШТЕ

5 Жан Клод Ларше
ПРАКСА ИСЦЕЉЕЊА

7 Др Илија Марчетић
БОГ У ТЕЛУ: ЗНАЧАЈ ВЕРЕ У ХРИСТА КАО БОГОЧОВЕЧАНСКОГ
СПАСИТЕЉА ЧОВЕКА И СВЕТА

9 Леонтије Византијски
ЈЕДИНСТВО ЛОГОСА СА ТЕЛОМ НЕРАЗДЕЉИВО ЈЕ И У ВЕКОВЕ НЕОДВОЈИВО

10 Митрополит београдски (раније Епископ нишки) Инокентије
ЈЕДАН ПОГЛЕД НА РОЂЕЊЕ СПАСИТЕЉА СВЕТА

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

11 Разговор са архимандритом Јованом (Јеленковим)
ЖИВОТ У ЦРКВИ ОБАВЕЗУЈЕ НАС ДА РАДИМО НА СЕБИ

13 Архимандрит Џон Мејтланд Моир
О СВЕШТЕНСТВУ И ЉУБАВИ

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

14 Свети Нектарије Егински
О ТЕЛЕСНОМ ВЕЖБАЊУ

16 Проф. др Ненад Живановић
ХРИШЋАНСКА ЕТИКА И СПОРТ

ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

18 Архимандрит Павле Пападопулос
И ДАНАС ИМА ПОДВИЖНИКА У СВЕТУ

19 Видосава Мидић
НЕМОЈ ДА СЕ РАЗДВАЈАТЕ!

21 ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ ХРАМА
СВЕТОГ ГЕОРГИЈА У ПРОКУПЉУ

22 Проф. др Радивој Радић
СВЕТИ САВА, НАЈВЕЋИ СРПСКИ ХОДОЧАСНИК

ИЗ ПРОШЛОСТИ

26 ЗАПИС О ПОДИЗАЊУ МАЛЕ ЦРКВЕ У СЛУЖЕБНИКУ
НИШКОГ СВЕШТЕНИКА ЈОВАНА ПОПОВИЋА ИКОНОМА ИЗ 1819. ГОДИНЕ

27 ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДВЕСТОГОДИШЊИЦЕ
МАЛОГ САБОРНОГ ХРАМА У НИШУ

28 Епископ нишки Арсеније
ПОЗДРАВНА РЕЧ НА АКАДЕМИЈИ ПОВОДОМ ДВЕСТА ГОДИНА ПОСТОЈАЊА
МАЛОГ НИШКОГ САБОРНОГ ХРАМА СВЕТИХ АРХАНГЕЛА

30 МАЛИ САБОРНИ ХРАМ СВЕТИХ АРХАНГЕЛА
У НИШУ 1819–2019.

32 Ђакон Далибор Мидић
СИНАКСАР СВЕТОМ ДОСИТЕЈУ НИШКОМ И ЗАГРЕБАЧКОМ, ИСПОВЕДНИКУ

КАТИХЕЗА

34 Разговор са мр Иваном Николићем, професором верске наставе
ДА ВОЛИМО СВОЈЕ, А ПОШТУЈЕМО ТУЂЕ

36 ЦРКВЕНА ВЕРОНАУКА У НИШУ
У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА

38 Ђакон Ранђел Стошић
МОРАЛ ОПРАШТАЊА КОД ДЕЦЕ

ИЗ СВЕТА КУЛТУРЕ

42 Анастасија Горгиев
ЈЕЗИК И ДУХОВНОСТ

ЕПАРХИЈСКИ ЖИВОТ

40 ВЕЧАН СПОМЕН

41 ПРИКАЗИ И ДОГАЂАЈИ

44 ИЗ ЛЕТОПИСА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

46 СЛУЖЕЊА
Епископа нишког г. Арсенија

48 Из беседе Епископа нишког г. Арсенија
БЕЗ ВОДЕ НЕМА ЖИВОТА

Епископ нишки Арсеније СА ХРИСТОМ ПРЕСТАЈУ СВА ЧОВЕКОВА ЛУТАЊА

Православље је вера откривења, вера личног Божјег јављања, откривења Божјега свету, вера личног односа Бога и човека. Човек, који је по природи религиозно биће, кроз своју историју увек је трагао за личним односом са Богом, отуда у многобожачким религијама појава идола којима су се људи клањали и приносили жртве. Јелини су имали чак и олтар бога непознатог кога су поштовали. Али који је од тих богова и могао да буде познат, ниједан од њих се није открио људима, они су само плод људске маште. Односно, они су плод људског трагања, људске чежње за правим Богом. Као што каже Свети апостол Павле Атињанима: „Ви сте кроз многе идоле тражили Бога, не би ли Га се како дотакли“ (Д. Ап. 17. 22-28).

Човеку је заиста потребан Бог. Али који Бог? То је онај Бог који се у откривењу јавио човеку, зато каже пророк и псалмопојац Давид: „Лице Твоје, Господе, тражићу. Не окрени Лице Твоје од мене“ (Пс. 26. 8-9). То је сва истина хришћанства, сва истина библијског откривења, сва истина наше вере у Христа Оваплоћеног. Да се Бог није открио, не бисмо га знали. Али не бисмо ни знали ко смо и куда идемо. Сва наша философирања, стремљења, закључивања, била би само лавиринт у коме нема излаза. Са Христом престају сва човекова лутања. Бог се јавио као Света Тројица, три вечне Божанске Ипостаси у јединству Божанства; не као Онај који је вечни самац, него као вечна Заједница, Вечни Сабор, Велики Савет којег је Весник Христос, Оваплоћени Богочовек. Наш Бог је Бог откривења и наша вера је вера откривења. Наша вера је боголика и човеколика, једном речју Христалика. Зато је неизмерно важно да се држимо Живога и Истинитога Бога.

Љубав Божја према човеку везана је за Личност Сина, она није безлична. Бог нас воли јер вечно воли Сина Свог и у Њему хоће да нас учини синовима Својим, благодаћу Духа Светога. Зато је Син постао човек. У Христу имамо пуноћу откривења Свете Тројице, у Њему лично и Њиме позив нама у ту пуноћу кроз Њега, у Телу Његовом – Цркви. Бог нас је откривењем у Христу позвао и сазвао у Сабор откривења, у Цркву као Заједницу Откривенога и оних којима се Он открио. Христос нас непрестано позива у своју Заједницу, у „породицу Јединороднога“, како Свети Јован Златоусти назива Цркву. Не постоји онај који не може да припада Цркви или је лишен тога, потребно је само да на љубав Христову одговоримо љубављу.

Свети
Јован Златоусти

НИКО КО ПРИСТУПА ДА НЕМА НЕПРИЈАТЕЉА

Из Делâ Свѣйої Јована Златоустоїої,
том трећи, издање Епархије нишке 2019.

Одломак из Беседе двадесетѣ
о сѣајуама

А шта ако бих извео на среду све ружно што свакога дана говоримо једни о другима, и оне неумесне судове којима осуђујемо ближњег немајући другога посла, него будући као некакви љубитељи тужакања и пребацивања, шта ћемо моћи да кажемо у своју одбрану? А ако бих испитао радознале погледе наше, и неваљале жеље које држимо у разуму, често обузети срамним и нечистим помислима услед радозналост лутања очију – коликој бисмо се изложили казни? Па ако би нас испитао због псовки? Јер вели Он: „који каже брату своме *буда*, биће крив огњу геенском“ (Мт. 5. 22), да ли ћемо бити у стању да отворимо уста?

Или уопште заустити и казати нешто, велико или мало? А празнословље кога се држимо и кад се молимо, и кад постимо, и кад дајемо милостињу, ако бисмо испитали – не кажем Бог, него ми сами који смо сагрешили – да ли бисмо могли да погледамо у небо? А лукавства која снујемо једни другима, сад хвалећи брата када је присутан, и разговарајући са њим као са пријатељем, а кад је одсутан оптужујући га, да ли ћемо поднети казне за то? А заклетве, лажи, кривоклетства, неоправдане срџбе, завист коју

често осећамо према онима којима добро иде, не само према непријатељима, него и према пријатељима? И то што се сладимо када други зло страдају, и туђе невоље сматрамо утехом за властите несреће? Ако би? затражио да положимо рачуне за небригу на сабрањима, шта бисмо претрпели? Јер ваљда сте видели да често, док сам Бог говори свима нама кроз Пророка, ми са ближњим водимо многе и дугачке разговоре о стварима које нам нимало не приличе.

Гле, унапред говорим, за сведоке вас позивам и јасним гласом вапим: нико од оних који имају непријатеља да не приступи Светој трпези и прими Тело Господње, и нико ко приступа да нема непријатеља. Имаш непријатеља? Немој прилазити! Хоћеш да приступиш? Измири се, и тек онда, приступивши, дотакни се Светиње. Или још боље, не говорим ја то, него распети за нас Господ; да би те измирио са Оцем, Он није одбио ни да буде убијен, ни крв да пролије, а ти да би се измирио са себи сличним робом, не желиш ни реченицу да изговориш, ни први да приђеш?

Заповеђено нам је да имамо само једног непријатеља – ђавола; са њим се никако не мири, а према брату никако у срцу немој имати мрзост, него и када се деси нека малодушност, нека буде само за тај дан, нека не прекорачи трајање дана; „Сунце“, вели, „да не зађе у гневу вашем“ (Еф. 4. 26). Јер ако се помириш пре вечери, имаш од Бога неки опрост, а ако истрајаваш у непријатељству, та омраза више није ствар беса и гнева, него неваљалства и нечисте душе и преданости злу. И

није страшно само то што себе лишаваш опроштаја, него и што исправљање бива теже; јер кад прође један дан, стид је већи, и када прођу два опет се увећава, па ако прође и трећи и четврти, дода се и пети, и тако пет постаје – десет, десет – двадесет, двадесет – сто, и пришт ће даље бити неизлечив, јер колико више пролази време, толико се више раздвајамо.

Митрополит пергамски
Јован (Зизиулас)

ЦРКВА КАО ЛЕЧИЛИШТЕ

Како Црква може исцељивати? Најпре се морамо решити једне уобичајене заблуде. Црква не исцељује толико оним чиме располаже, колико оним што она јесте. По правилу, сви посматрају Цркву као средство спасења, међутим спасење лежи у догађању Цркве и у нашем укључењу у то догађање. Ова огромна разлика између Цркве као средства и Цркве као догађања има практичне последице када је реч о исцељивању.

„Јединка“ је један аритметички концепт изведен из њене издвојености у односу на друге јединке – она је то што јесте зато што није нешто друго.

„Јединка“ је суштински негативна замисао. Када људи постоје и делају као појединци, они се психолошки ограђују, одвојени су од других.

Црква је једно лечилиште, зато што нуди могућности људима да пређу из стања индивидуалности у стање личности. У чему је разлика између то двоје? И како се то догађа у Цркви? „Јединка“ је један аритметички концепт изведен из њене издвојености у односу на друге јединке – она је то што јесте зато што није нешто друго. „Јединка“ је суштински негативна замисао. Када људи постоје и делају као појединци, они се психолошки ограђују, одвојени су од других. То је једно патолошко стање које укључује мноштво нездравих карактеристика,

и може заправо да буде извориште свих болести – онога што Максим назива „себељубљем“. Концепт јединке не само што ствара етички или психолошки проблем, већ заправо има онтолошке размере. Он је повезан са смрћу, која јединку у исто време храни и уништава: смрт је оно што уздиже индивидуалност, одвајајући је коначно од других људи (свако умире сам), а потом је коначно растаче у распадању и непостојању. Индивидуалност је носилац болести, јер у њеној сржи лежи страх од смрти, од уни-

штења бића – ако је допуштена овако парадоксална, а опет истинита противречност.

Фото: www.rtd.nl

Исти овај проблем са индивидуалношћу може се применити и на тело. Ако неки оци, попут Максима, повезују себељубље са телом, то није зато што је тело зло, већ зато што је тело, више него ишта друго, тврђава индивидуалности, у којој вреба могућност издвајања у односу на друге и где се смрт коначно устремљује и постиже успех. Индивидуалност је први патолошки степен кроз који људи пролазе када им је потребно исцељење.

Други степен је друштвеност. Да би се исцелили од индивидуалности, људи морају да ступе у однос са другима у било којој форми, чак и негативној, укључујући љутњу, нападање, или чак убијање. Психијатрија такође посматра бес као врсту „терапије“, „ослобађање напетости“, презавилажење индивидуализма. Ипак, превазилажење индивидуализма у психијатрији још увек је засновано на теоријским условима и принципима утврђеним на индивидуализму. Стога, из перспективе Цркве, ова „терапија“ изгледа као исцељење, али она то заправо није.

Супротно томе, Црква настоји да људе од психијатријског начина превазилажења индивидуализма преведе у стање личности. Шта је личност? Црква изводи овај појам из вере у тројединог Бога, примењујући га након што он буде обрађен кроз христологију и пневматологију. У Светој Тројици, личност је један позитиван појам, један афирмативни однос, ништа негативно. Три личности Свете Тројице разликују се међу собом, не зато што су једна у односу на другу изоловане или супротстављене, већ пре зато што су нераздвојно повезане. Што је у већој мери то јединство нераздељиво, више различитости оно рађа и производи. Ово нераздељиво јединство омогућава онтолошку пуноћу и стабилност, одсуство смрти и истинити живот. Други не само да није непријатељ, већ је он пре потврда мог властитог идентитета и јединствености:

Ти које чини од мене Ја, и без којег Ја не постоји и не може се замислити.

У Светој Тројици, лична другост и јединственост не оправдавају се психолошки, већ онтолошки.

Способности које одвајају три личности једну од других су чисто онтолошке: свака од њих је то што јесте и ништа више. Личност се не цени према њеним способностима, већ једноставном потврдом свог идентитета као јединственог и незаменљивог. Личност није персоналитет, то јест некакав збир способности (висина, лепота или ружноћа, врлина или порок, интелигенција или глупост, итд.). Личност је слободна у односу на ове способности и не цени се према њима.

Овај појам личности улази у Цркву у облику Божје љубави и слободе у односу на свет, како је то изражено „у Христу“, љубављу пре-

ма непријатељима и грешницима. Црква је место на којем се људи не цене према њиховим способностима – то је оно што опроштење, које се налази у крштењу и покајању, значи – већ према чињеници да су они оно што јесу. Опроштење и прихватање људи као личности, као јединствених и *sui generis* идентитета, у заједницу Цркве, јесте суштина црквеног исцелитељског приступа. Црква исцељује не оним што каже, већ оним што она јесте: једна заједница љубави, љубави која није сентиментална и коју бисмо тражили у унутрашњем расположењу јединке, већ која је однос, који захтева сапостојање и прихватање у једну посебну заједницу, заједницу љубави без искључивости или услова. Црква исцељује тиме што јесте таква заједница, у којој људи, постајући чланови, узрастају у навици да воле и да су вођени слободно.

Међутим, практично и неизбежно питање је то: јесте ли Црква заједница љубави, место где се можемо кретати од себељубља ка љубави према другима, од болести ка здрављу? Само у мери

у којој је одговор на то позитиван може се говорити о Цркви као лечилишту. У противном, то је само једна апотека која опскрбљује људе лековима против болова, не преображавајући их од јединки у личности. Личност подразумева однос, а однос заједницу. Без овога, они остају изоловани појединци са лажним осећајем светости.

Без Цркве нема спасења – не зато што тамо постоје средства спасавања, већ зато што је Црква тамо где тројична тајна прожимања између личности дејствује.

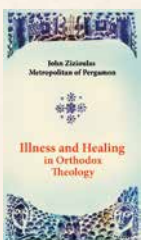
Православна црква је, у великој мери, изгубила смисао заједнице. Мада неки указују на Цркву данас као на лечилиште, њихов појам је заправо вероватно ближи некој апотеци. Црква, међутим, остаје истинита лађа спасења, зато што чува неискварену веру у личног, тројединог Бога и Христа свеобухватајуће љубави, крст и васкрсење, а такође и зато што остаје изворна евхаристијска заједница, која нуди оне односе љубави који могу исцелити људе, мењајући их од појединаца у личности. Ако желимо да видимо Цркву као лечилиште, онда је ова вера и ово сабрање и заједница то што морамо истински и делатно да чувамо.

Црква је место на којем се људи не цене према њиховим способностима – то је оно што опроштење, које се налази у крштењу и покајању, значи – већ према чињеници да су они оно што јесу. Опроштење и прихватање људи као личности, као јединствених и *sui generis* идентитета, у заједницу Цркве, јесте суштина црквеног исцелитељског приступа.

Поглавље из дела: John Zizioulas, *Illnes and Healing in Orthodox Theology*, Alhambra, California: Sebastian Press 2016.

Са енглеског превео Ивица Живковић

Жан-Клод Ларше

ПРАКСА ИСЦЕЉЕЊА

Преображај свих човекових снага, способности, енергија, кретања, којим се остварује прелаз са болести на здравље, са страсти на врлине, остварује се посредством два уједначена покрета: да их одврати од зла, тачније речено да спречи њихову лошу употребу, и да их окрене према духовним стварности, да их поново окрене према Богу.

„Окрени се од зла и чини добро“ (Пс. 36. 27; 1 Петр. 3. 10). Први од ова два покрета односи се на „распеће тела са страстима и жељама“ (Гал. 5. 24) и на „умртвљење удова који су на земљи“ (Кол. 3. 5). Оно што би требало да изумре јесу везе тих снага са лошим стварима, јер нису оне те којима човек чини зло и постаје привржен телесној стварности, већ је то испуњење и сама приврженост. Ове савете нисмо примили зато да бисмо себе убили тако што ћемо умртвити сву активност тела и снагу душе, већ да бисмо одбацили сваку лошу жељу и свако лоше дело. Не ради се о ускраћивању свих жеља, већ само жеља за телесним.

Тај чин којим човек спроводи насиље над самим собом представља његов основни задатак ако жели да се исцели. Проналажење здравља претпоставља најпре да се морамо изборити с оним што га уништава. Повратак човека у природно стање могућ је само ако се од њега одстрани оно што је противприродно.

Христос условљава улазак у Царство не само тиме да свако „носи свој крст“, већ и да „иде за њим“ (Мт. 10. 38). Позитивним усмеравањем

Проналажење здравља претпоставља најпре да се морамо изборити с оним што га уништава. Повратак човека у природно стање могућ је само ако се од њега одстрани оно што је противприродно.

својих способности и снага према духовној стварности, другачије речено активним поштовањем врлина, остварује се ова препорука да се чини добро и испуњава се други покрет духовног преображаја. Та два услова међусобно су повезана. Врлине се јављају као средства потчињавања, протеривања страсти, или као противотрови за страсти, јер је врлина добра употреба, природна,

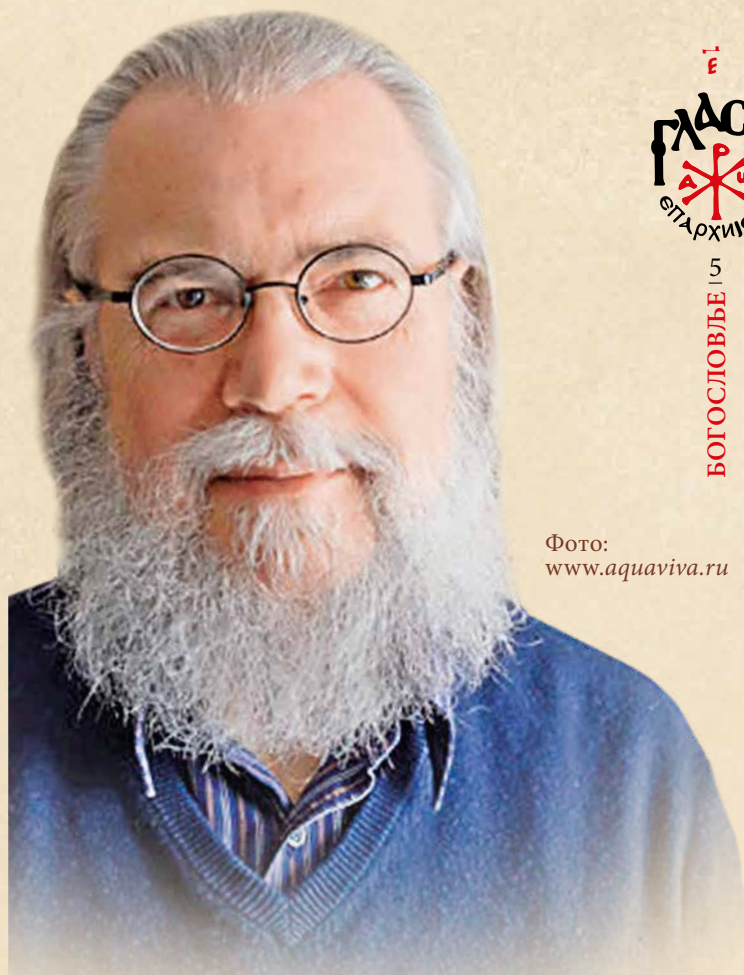

Фото:
www.aquaviva.ru

здрава, а страст лоша употреба, противприродна, патолошка, једне одређене способности или снаге душе.

Може се учинити: ако су врлине ту, зашто би још требало учинити напор да их запоседнемо? Оне су у почетку у човеку биле присутне само у ембрионалном својству. Од његове слободне воље зависи да ојача у себи дар благодати, а задатак човека јесте да тај дар усвоји, што се може учинити добротворством, активном сарадњом свих његових способности с Божјом вољом у свим његовим активностима. По речима Светог Симеона Новог Богослова (*Кайихезе* 14, 111-115), човек годинама духовно узраста, одстрањујући сваки траг инфантилности и напредујући према оствареном савршенству човека. Овај процес раста је богочовечански. Он претпоставља синергију људског напора и божанске благодати.

Двоструки покрет преобраћања у божанско заснован је на прочишћавању од страсти и постизању врлина. Он је у подвижничком предању означен термином *праксис* (делање, делатно, делатни метод, делатни живот, делатна филозофија итд.), или подвижништво, аскеза, пошто је пракса овде схваћена у најширем значењу као практиковање, увежбавање, начин делања, начин живота. Подједнако често се користе и речи *ајон* (борба) и *ајилисис* (борење), да би се означило то двоструко кретање које увек претпоставља напор, чак и сукоб.

Испуњавање обеју функција праксе не одвија се узастопно, већ истовремено и у неку руку дијалектички, пошто свака од њих даје неопходан допринос да се оствари она друга. Отклањање болести и повратак здравља остварују се у исто време, пошто се они рађају међусобно. Тешко је раздвојити сваку од духовних болести на борбу за страст и достизање одговарајуће врлине. Још једна тешкоћа је у томе што су све страсти у вези једна с другом и да повлаче једна другу, те да се из сваке од њих рађају све остале. Последица тога јесте да борбу против једне посебне страсти мора обавезно да прати борба против свих осталих страсти. Та борба, у супротном, неће имати дејства. Страст која је побеђена на једној страни поново ће се јавити на другој.

Врлине су, као и страсти, у некој међусобној органској вези. По Евагрију (*Делатно слово* 2, 18), врлина је по природи јединствена, али у свакој снази душе поприма посебан облик. Према Светом Калисту и Игњатију Ксантопулима (*Синослов* 11), једна врлина зависи од друге. Не можемо истински овладати једном врлином ако не овладамо и свима осталима. Слабост само једне врлине доводи у опасност све остале. Међузависност врлина и међузависност страсти траже да мора бити дефинисан извесан поредак када се боримо против страсти, као и за задобијање врлина. Зналачки ратовати с

противницима значи знати које страсти треба најпре да буду савладане.

Прво, треба започети тако што ћемо победити оне најгрубље, најматеријалније страсти, оне које су највише везане за тело, телесне страсти: неумереност и пожуду. Затим треба прећи на страсти које су мање видљиве, личније, а завршити с најтананијим, с онима које је најтеже распознати под њиховим многобројним маскама: таштином и гордошћу. Немогуће је искоренити финије духовне страсти док оне најгрубље телесне не буду сузбијене. Друго, пожељно је поштовати следећи редослед: стомакоугађање, блуд, среброљубље и похлепа, љутња, туга, униније, таштина, гордост. По Светом Јовану Касијану (*Разговори* 5, 10), ма каква била разлика међу пороцима према њиховом пореклу и начину на који се испољавају, првих шест повезани су један с другим неком врстом сродства и међусобне условљености, тако да обиље једног постаје начело неког следећег. Треће, опет према Светом Јовану Касијану (*Разговори* 14), поредак који треба следити у борби није истоветан за све. Напад није једнообразан, те свако мора да усклади битку према непријатељу који га највише притиска. Тактику треба да ускладимо с пороком који је код нас доминантан и према томе шта захтева начин на који нас напада. Страсти не могу бити побеђене једним ударцем. Оне су уништене тек када буду побеђене све заједно, постепеним урушавањем, током борбе која је увек дуга.

Исто начело важи за врлине. Свака врлина производи следећу, свака је мајка оне која следи после ње. Делатње је саставни део духовне методе која се тиче познања природе и редоследа страсти, као и начина како да их победимо. Оно је једна врста методе лечења.

Исто начело важи за врлине. Свака врлина производи следећу, свака је мајка оне која следи после ње. Делатње је саставни део духовне методе која се тиче познања природе и редоследа страсти, као и начина како да их победимо. Оно је једна врста методе лечења.

Из књиге: Жан-Клод Ларше,
Лечење духовних болести.
Увод у аскетску традицију
Православне цркве. 2017.
Ниш: Међународни центар
за православне студије;
Београд: Службени гласник
У договору са издавачем
приредио Ивица Живковић

Међузависност
врлина и
међузависност
страсти траже
да мора бити
дефинисан
известан
поредак када се
боримо против
страсти, као и
за задобијање
врлина.
Зналачки
ратовати с
противницима
значи знати које
страсти треба
најпре да буду
савладане.

Др Илија Марчетић

БОГ У ТЕЛУ: ЗНАЧАЈ ВЕРЕ У ХРИСТА КАО БОГОЧОВЕЧАНСКОГ СПАСИТЕЉА ЧОВЕКА И СВЕТА

*Христѿос се рађа – ѿрослављајѿше!
Христѿос са небеса – сусрећѿише!
Христѿос на Земљи – узвисише се!*

*Нека се узвеселе небеса
и радује се земља – ради Нагнебескоја!*

Свети Григорије Богослов,
архиепископ цариградски

Долазак вечног Сина Божјег Исуса Христа на свет је сврха и главни разлог Божјег промишљања о свету, нарочито из контекста догађаја славног Васкрсења Христовог. Како бисмо разумели значај празника Божића и значај вере у Господа Исуса Христа као богочовечанског Спаситеља човечанства и света који је својим Оваплоћењем (Очовечењем) постао савршени човек – Богочовек, било би целисходно да упознамо исконско учење свете Цркве о томе да је учење Цркве о Спаситељу Христу повезано и са учењем Цркве о човеку и његовом спасењу. Зато је потребно одговорити и на питање: како се вера у Оваплоћеног Божјег Сина односи на живот хришћанина, нарочито на живот хришћанина у добу постмодернизма. Будући да је Син Божји дошао човеку као Први, са својом сопственом иницијативом, о чему говори и апостол Јован у *1 Јн 4:19* (Прва саборна посланица Светог апостола Јована) – „Ми љубимо Њега (ἀγαλόμεν αὐτόν, diligamus eum), јер Он први заволи нас (αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς, (Deus) prior dilexit nos)“, логично је закључити да је човек створен са циљем и сврхом да оствари себе као личност у Сину Божјем који му је први дошао у сусрет загрљајем своје спаситељске богочовечанске љубави. И управо тај прилазак Оваплоћеног Сина Божјег, Бога Сина, означава и проглашава нешто ново за шта хеленско-римски незнабожачки свет није знао, а то је да се *Царство Божје*, есхатон, *кроз Оваплоћење Божје* Сина пројављује *као заједница и са човеком и са целокујном ѿприродом као истинско ѿстојање и човека и ѿприроде*. Следствено томе, можемо рећи и да је икона Божја у човеку посебан дар

Др Илија
Марчетић,
православни
је теолог и
катихета у
Епархији
нишкој

Божји човеку, са којим у заједници је и природа (козмос) позвана на спасење, будући да природа (козмос) само у личности спасеног човека, а човек кроз Личност Богочовека Христа, долази у заједницу са Богом Оцем.

Та дивна иконичност Божја у човеку може се посматрати и кроз појам слободе која је човеку дарована како би човек остварио своје бесмртно постојање путем обожења као члан евхаристијске заједнице, свете Литургије. Потенцијално савршенство човека, које би он требало да достигне и постигне, могуће је остварити у личној и слободној заједници човека са Оваплоћеним Богом Логосом, и то је управо омогућено у доласку Бога Логоса, Исуса Христа, у човеков материјални свет, при чему је, како смо истакли, Логос – Христос примио човечанску природу и постао савршени човек – Богочовек (у складу са тиме, истичемо, једина Личност у Оваплоћеном Спаситељу је дејствујућа Личност предвечног Логоса – вечног Сина Божјег). Другим речима, Син Човечји је Исти вечни Син Божји. Тако долазимо до важног закључка: човеку је омогућено да постоји као *слободна личност* тако што ће изразити своју слободу као *љубав ѿрема Боју*. Божански и божићни позив да човек оствари себе као слободну личност, и тиме у заједници са Оваплоћеним Спаситељем стекне *бесмртни начин ѿстојања*, долази човеку сваке епохе па и човеку нашег постмодернистичког савременог доба. Долазак Сина Божјег на свет

Потенцијално савршенство човека, које би он требало да достигне и постигне, могуће је остварити у личној и слободној заједници човека са Оваплоћеним Богом Логосом, и то је управо омогућено у доласку Бога Логоса, Исуса Христа, у човеков материјални свет.

нам пружа већ одговоре на тегобне проблеме који ометају човека на путу ка вечном начину постојања, а то су, поред социјалних проблема, проблеми греха и смртности природе. Долазак Христов на свет је већ увод у Његову победу над грехом, смртношћу, и над смрћу, што је било остварено Христовим славним Васкрсењем – основом наше хришћанске вере. Зато је Божић наша истинска радост, истинито сведочанство да нисмо сами, да нисмо препуштени себи самима, него да је вечни Бог дошао ка нама са намером да реши све наше проблеме, и да нам на првом месту подари најдрагоценији дар Њејове љубави – бесмртни начин постојања, вечни живот. У библијским текстовима Христос се зове и *Принцем (кнезом) мира и дивним Савезником*. То није само песнички речено, то су истински атрибути који красе лепоту Христове Личности. Поред тога, Спаситељ је претпоставио да су, ипак, огреховљеност и феномен смрти они непријатељи човековог постојања које је најпре потребно победити, зато је Васкрсење Христово као догађај који се реално десио у историји, истинско сведочанство да је Христос истинити Спаситељ, и над грехом, и над феноменом смрти. То је сведочанство о томе да је само Он дугоочекивани Месија, Помазаник Божји, и да нико осим Њега није могао и није у могућности да донесе такво спасење човечанству. Зато што је човеку *пошребан Оваплоћени Бој* ради спасења. Свети Оци и учитељи Цркве су управо из тог разлога и написали никео-цариградски *Символ вере*, како би нам пружили основ хришћанске

вере и оптимизма, основ на којем смо позвани да градимо своје лично духовно усавршавање. Да би све напред исказано било истински православно разумевано и схваћено, било би целисходно употпунити и додатним речима светог Максима Исповедника: „Тајна Оваплоћења Логоса је кључ за сав тајинствени симболизам и типологију у Писмима, и у суштини пружа нам сазнање о створеним бићима, и видљиво и разумљиво... Онај ко је уведен у разумевање неисказиве силе Васкрсења разуме циљ за који је Бог првобитно све установио.“ Помоћу таквог духовног компаса доћи ћемо до истинског разумевања и важних верских појмова: вечног живота, козмичке Литургије, литургијске (евхаристијске) теологије и есхатона као будућег сједињења човека и свега са Христом, чијим Оваплоћењем је то сједињење и омогућено. Наша вера у Христа пружа нам увид у одговоре на суштинска питања о животу и постојању – одговор у вези са тиме да је Христос у својој сопственој личности донео гаранцију за вечни живот човека и творевине, донео победу над феноменом смрти и донео сједињење и човека и целокупне природе са Богом. Празник Божића са својом теологијом Оваплоћења Божјег Сина пружа нам ту истинску духовну радост и оптимизам који снажи нашу веру да човек као обожени човек остварује своје вечно постојање у заједници са Божјим Сином од којег се дар бесмртности излива као вечни и истински извор благодатног постојања. Зато је Богомладенац наша истинита ипостасна духовна Радост. И као што нам поручује Свети Григорије Богослов – „радујмо се због Наднебескога“, радујмо се због Христа који нам је дошао и који нам непрестано долази и у искуству личног духовног живота и у искуству свете Литургије, нарочито у светој Причешћу. Наше поверење према Њему осигурано је празником Божића. Јер, вера и јесте поверење које доноси и божићни оптимизам и сведочанство о спасењу људи. „Јер ако исповедаш устима својим да је Исус Господ, и верујеш у срцу своме да га Бог подиже из мртвих, бићеш спасен“ (Посланица Римљанима Светог апостола Павла 10, 9).

Леонтије Византијски

ЈЕДИНСТВО ЛОГОСА СА ТЕЛОМ НЕРАЗДЕЉИВО ЈЕ И У ВЕКОВЕ НЕОДВОЈИВО

Драги мој, на две ствари мислимо када кажемо да је ради нас страдало тело Христово: или да је Логос допустио страдање тела (како каже велики Атанасије, могао је да спречи страдање, али то није учинио), или да није било дужно да кроз смрт плати меницу грехова, јер се само показало изнад греха. У почетку је смрт ушла у човекову природу кроз грех и целу ју је обузела, јер, по Павлу, „сви сагрешише“ (Рим. 5. 12). Не постоји и није се кроза све векове родила људска душа чиста од хотимичних или нехотичних грехова.

Тело
Господње
задржало је
непромењене
законе
природе
и након
натприродног
и чудесног
сједињења, а
истовремено
је прихватило
и оно што
надилази
природу,
тако да је
природно и
натприродно
неодвојиво, а
у исто време
нису препрека
једно другом.

Рекао бих да су чак и душе светаца дозволиле да у њих уђе незнатна нечистота греха, ако и не на делу, оно у мислима. То можемо чути да нам говори Сам Господ следећим речима: „Долази кнез овога света и у мени не налази ништа“ (Јн 14, 30). Речима „у мени“ и „ништа“ објављује да је једино Он остао слободан од свакога греха, чак и оног у мислима. Зато и смрт, осуда за грех, не налази на њему места да се задржи; застаје, признаје своје границе и одмах устукне и пред оним који су заиста под кривицом. Кушајући безгрешно тело, смрт и сама умире. У незнању су они који мисле да је Христово тело било нестрадално и бесмртно.

Уметност мења облик ономе што ствара и изображава природну безобличност материје, која трпи обраду, у најдивнији вид и облик, а указује и на његову корист. Дакле, уметност може даровати и све оно што природа не поседује. На тај начин уметност је нагнала фруле и гитаре, и њима сличне инструменте, да произнесу звук; на тај начин и вајарство преображава разне материјале и злато у небројене облике бесловесних животиња и људи. Механика је осмислила сатове и још много тога. Много би времена требало да се наброји по реду све оно чему уметност дарује смисао као лепоту и корисну употребу једној природи која сама остаје у својим границама, не подносећи апсолутно никакву штету. Узмимо, дакле, као пример за оно што је божанско

и узвишено, оно што је ниже и што је веома далеки одјек истине. На тај начин је и Господње тело задржало непромењене законе природе и након натприродног и чудесног сједињења, а истовремено је прихватило и оно што надилази природу, тако да је природно и натприродно неодвојиво, а у исто време нису препрека једно другом. Ако, пак, природа нема оно што је по природи (природно), онда нема места ни натприродном.

Сам Господ наш, током целе тридесет и три године које је телесно провео покрај нас, указао је поштовање према човековој природи, живећи истим животом као и ми: јео је, пио, спавао и као природно је прихватио све оно што чини истину тела које је узео на себе. Почео је да чини чуда онда када је напунио тридесет година, не раније. Чини се да је несумњиво користио своје тело сходно људској природи, те се чак говорило и како је волео јело и пиће („Дође Син Човечји, који и једе и пије, а они кажу: Гле човека изелице и винопије, друга цариницима и грешницима.“ – Мт. 11, 19), јер је отприлике по нашој мери извршавао потребе тела. Све, од првог тренутка његовог рођења до узношења на крст и његовог погребенија, дешавало се по поретку природе. Када је, пак, желео да пројави своју божанску природу, коју још увек није открио многима, и то у ретким случајевима у односу на свој уобичајени живот, удивило би пројављујући телесно божанске знаке; али, као што рекох, ради пројаве свога божанства – а не да би негирао истину свога тела. И процветао је из утробе Дјеве, не нарушивши цвет њенога девичанства, да би објавио место благодати Божје; не желевши пак да промени природу коју је на себе узео чудесно.

И да резимирамо: чинио је своја несхватљива чуда да би свет препознао његово божанство. Страдања, пак, и пре њих зачеће и пелене и раст, али и све остало што се у његовом телу догађало по закону природе, показало га је истинским човеком и исте суштине са нама.

Из списка
*Ο τέλου. Προίτιν
αφ΄ημάρτισοκεΐη*
Леонтија
Византијског,
преведеног и
објављеног на
новогрчком у
Атини 1995.
године.

Превео на српски
протојереј
Дејан Јовановић

Митрополит београдски
(раније Епископ нишки)
Инокентије

ЈЕДАН ПОГЛЕД НА РОЂЕЊЕ СПАСИТЕЉА СВЕТА

Из текста
објављеног у:
Весник СПЦ
за 1902,
свеска I;
година XIII,
стр. 1-6.

Фото:
Архив
Епархије
нишке

Ово је већ двадесето столеће како се најблагодороднији део рода људскога усхићава празновањем највећег догађаја у историји човечанства – оваплоћењем божанства у телу човечјем, рођењем Спаса и Господа нашег Исуса Христа.

Ово је већ двадесети век како најбољи умови и најтоплија срца траже да испитају дубине мудрости Божје и ширине његове милости према грешном човечанству, да испитају сав значај једнога – како је пре хиљаду девет стотина и пет година државној власти и званичној философији могао изгледати – сасвим обичнога факта: порођај једне сиромашне, простосрдачне, чистодушне, беспорочне, свете девојке, рођење једног младенца у јаслима једне стаје у маленом граду

Витлејему. Али да искупите све што су и најпобожнији и најђенијалнији, и најученији и најбољи људи кроз минулих деветнаест векова написали, испитујући и мерећи значај рођења Христовог, па ћете видети да тај значај још није испитан, и још није измерен. Начелима која је Исус проповедао, светлошћу којом је својом науком, својим животом, својом смрћу, својим васкрснућем, својом целокупном божанственом мисијом у свет ушао, род се људски уздиже поступно у више висине, и са сваке нове висине виде се све пространији хоризонти Божје милости и све шире пучине Божје мудрости, оличене у овоме јединственом, виспреном, божанственом факту – рођењу Исуса Христа, оваплоћењу бесмртнога свемогућег божанства у смртном и трошном и слабостима подложном телу човечјем.

Један од великих доказа за мене лично, да је јеванђелска историја Новог завета божанствено инспирована, лежи баш у њеном казивању о рођењу Исусовом. Да се онда нашао какав генијални романописац па да му је стављено у задатак да напише роман о спасењу Израиља давно обећаним и жудно очекиваним Месијом – он никада не би дошао на мисао да о своме јунаку прича да се родио у јаслима у једном куту некакве штале механске! Нити би његов Месија завршио свој роман уздишући у мукама на крсту разапет међу злочинцима.

Да сте модерним великим мајсторима у романописању – једноме Виктору Хигу, једноме Волтеру Скоту, једноме Толстоју – дали налог да напишу по својим оригиналним замислима роман о Спасу рода људскога – сигурно га ни они не би почели онако како га јеванђеље почиње. У извесној мери не само

ондашње човечанство, које је живело у мраку незнања, него ни данашње човечанство, које живи у светлости што је потекла и непрекидно и неугасно потиче од Исуса, не може да схвати потпуно планове и замисли Божје. Да сам ја онда живео, и ја бих по свој прилици пристао уз оне који викаху:

„Распни га! Распни!“ А по свој прилици пристао бих с њима зато што, као и они, не бих могао разумети тај факат да Бог не ради по замислима и по програмима људским, него да он ради по својим замислима и по својим програмима, који наравно да нису разумљиви обичноме човечјем разуму.

Да искупите све што су и најпобожнији и најђенијалнији, и најученији и најбољи људи кроз минулих деветнаест векова написали, испитујући и мерећи значај рођења Христовог, па ћете видети да тај значај још није испитан, и још није измерен.

ЖИВОТ У ЦРКВИ ОБАВЕЗУЈЕ НАС ДА РАДИМО НА СЕБИ

Можете ли нам описати свој животни пут, од рођења и детињства у породици, до опредељења за монашки живот.

Рођен сам на Јовандан 1958. године у Косовској Митровици. Детињство сам провео у Лозници, где сам завршио основну школу и гимназију. Правни факултет завршио сам у Београду. Радио сам као судија, био шеф правне службе „РТБ Зајача“, секретар за привреду и директор. Године 1992. одлучио сам да свој даљи животни пут посветим Богу, служењем у манастиру. Отишао сам на Косово у Манастир Светих Врача у Зочишту код Ораховца.

Које успомене вас везују за рани монашки период, када сте служили на Косову? Били сте познати широм Србије као настојатељ Манастира у Зочишту.

Кад сам први пут дошао у Зочиште, имао сам утисак да је у тој метохијској пустињи крај света. Нарочито сам био изненађен бројношћу албанског живља у односу на Србе, којих једва да је било четири до пет хиљада. Боравећи у манастиру где се налазила калота (део лобање) једног од Светих Врача, гледајући свакодневна чудесна исцељења свих који прилазе

Разговор са архимандритом Јованом (Јеленковим), настојатељем Манастира Светог Јована Крститеља у Петарлашу код Димитровграда

овим моштима, без обзира на верску и националну припадност, суочио сам се са живом вером, са силом Божјом присутном на том светом месту. Предавши се потпуно послушању, стицао сам искуство и сазнање тајни монашког живота.

По благослову тадашњег владике Артемија, имао сам и послушање вероучитеља при цркви Ораховачој, Велике Хоче и Зочишта. У периоду до 1998, кроз школу веронауке прошло је преко четири стотине ђака, за које одговорно тврдим да су углавном постали узорни хришћани.

Године 1995. постао сам игуман Манастира Светих Врача у Зочишту, у којем се после више деценија почело сакупљати монашко братство. Главна прекупација била нам је лична и заједничка молитва, свакодневно литургијско богослужење, читање молитава разним болесницима, невољницима.

Свакодневна чуда, исцељења и избављења од невоља, као да су напросто узнемирила силе пакла. За мене лично наилазе велика искушења, толика да сам био и животно угрожен. У лето 1997. године, дошао је један наркоман ради лечења у манастир. Тај несрећник ме је без икаквог разлога напао са леђа, након што сам му дао парче хлеба, и задао ми једанаест убода ножем.

У лето 1998. године, у периоду између славе Светих Врача 14. и 21. јула, дошло је до напада на манастир од стране такозване Ослободилачке војске Косова. На манастир су пале гранате, фијукали су меци, због чега је братство одмах отрчало у цркву. Тог дана у манастир су ушли војници ОВК, затекли братство од шесторице монаха заједно са тридесетак цивила, које су чинили углавном старији мештани из околних села Оптеруша и Ретимља, чији су домови били спаљени и све мушко становништво побијено. Одвели су нас у

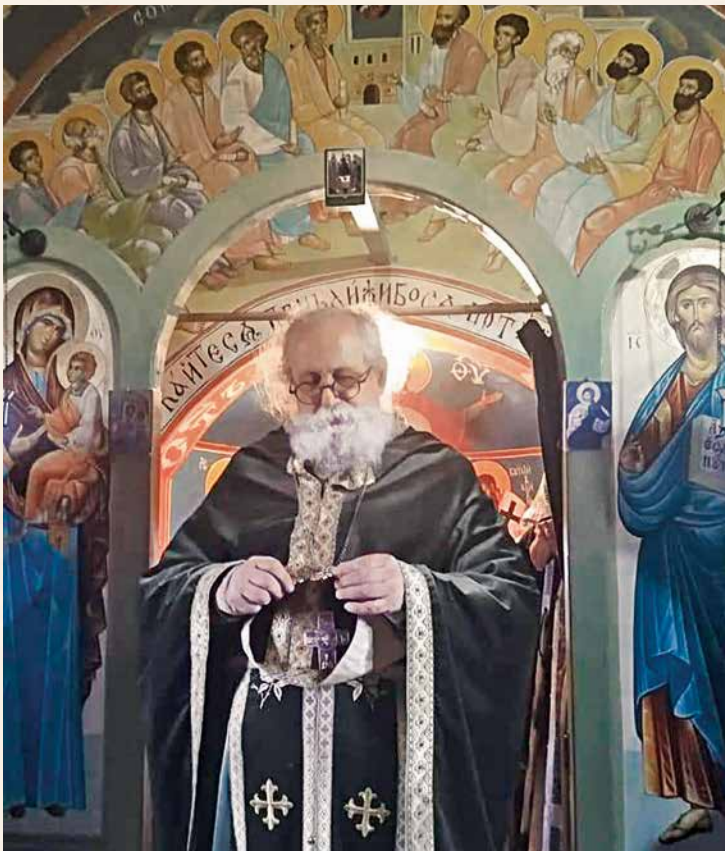
један аутобус и повели на неку ливаду, где нас је по њиховом плану требало стрељати. На то место долази њихов командант и мења наређење, сутрадан нас предају Међународном црвеном крсту, са којим смо отишли у Манастир Грачаницу.

Куда вас је после водила служба? Са каквим сте се искушењима сретали?

После преживљених страхова и траума, напуштам Косово и одлазим у манастир Ћелије код Ваљева. Ту сам видео на делу једно светоотачко монашко живљење, вредне ћелијске монахиње, прекрасна богослужења у цркви пуној верника. После три године поново се враћам на Косово.

Нажалост, 2008. године наслутио сам искушења са тадашњим Владиком рашко-призренским Артемијем и дошао по благослову садашњег Патријарха Иринеја у Епархију нишку, у Манастир Височку Ржану, који је до тада био празан. Ово место оживело је у кратком периоду, када се окупило осморо људи – од којих су данас готово сви монаси.

Напуштањем манастира Црна Река од тадашњег братства 2010. године и избегавањем многих монаха да узму управу, ја сам добровољно прихватио да преземем манастир. Светиња је, благодаречи великом труду и трпљењу монаха, без дана паузе наставила своју духовну мисију. Пет година касније био сам приморан да напустим овај манастир, искључиво из здравствених разлога.

Дошао сам у село Петарлаш, у кућу нашег деде у којој сама живи моја сестра, приморан да притекнем у помоћ због њеног озбиљног обољења. По благослову Владике Арсенија, подигао сам монашки конак при Манастиру Рођења Светог Јована Крститеља, у којем данас живе монах Пајсије, замонашен у Петарлашу,

и искушеник Стефан. У селу Петарлаш на старим темељима 2012. године је подигнута сеоска црква, посвећена Светој Тројици, а 2013. године Манастирска црква Светог Јована.

У чему видите значај своје данашње службе, у Епархији нишкој и у крајевима где данас живите?

Пре петнаестак година у Епархији нишкој било је мало активних манастира, цркве су биле полупразне и владала је духовна празнина. Већ данас можемо да констатујемо да је стање боље. Више се не говори само о манастирима Липовац, Ђунис, Дивљане, већ сада и о Сукову, Поганову, Височној Ржани, Јашуњи и неким другим местима где су марљиви свештеници успели да пробуде своју успавану паству и да је све више вежу за оно суштинско питање живота – а то је спасење душе.

Када погледам на тврду борбу да се овде у Петарлашу оснује манастир и заживи у светоотачкој пракси монашки живот, могу рећи да сам Богу благодаран за урађено. Село Петарлаш је удаљено десет километара од Димитровграда, са једним делом макадамског пута. Данас је у Цркви Свете Тројице недељом на светој литургији присутно у просеку око четрдесеторо људи. Све је већи број оних који се исповедају и причешћују, који мењају своје навике, усаглашавајући свој живот са светим јеванђељем.

Шта је, по вама, најважније у духовном животу православних хришћана данас? Која прва упутства дајете људима који вам долазе по савет?

За православног хришћанина најважније је да спозна себе, живећи по Светом Јеванђељу да упореди колико његов живот има везе са оним шта се од нас као хришћана тражи.

Живот у цркви обавезује нас да радимо на себи, да ближе доживљавамо као браћу. Кад схватимо да је циљ земаљског живота задобијање вечног живота, да се Царство небеско са напором задобија, да живот на земљи не треба да буде само трка за задовољење пролазних материјалних и телесних потреба, већ борба за задобијање Духа Светога, његово задржавање у нама, врлински живот, и стицање непролазних вредности у човеку, онда наш живот има истинску пуноћу.

Суштина нашег хришћанског живота је у непрестаној смотри над собом, пажњи и стражењу над својим мислима, речима, делима, чувању од греха као ђавољег изума.

Овде у Петарлашу, у Манастиру Светог Јована, суочавам се са многим људима који долазе са својим болестима, мукама, животним невољама. Оно на шта их прво упућујем је преиспитивање дотадашњег живота. Након проналажења узрока том стању у којем су се нашли, најпре их саветујем да се дубински покају, детаљно исповеде, прихвате пост као начин живота, практикују молитве у цркви и своме дому и читање Новог завета и Псалама Давидових, праштају онима који су им учинили какво зло, чине милостињу. Најчешће препоручујем корениту промену живота, ону за коју је Господ Исус Христос рекао „да онај ко твори ово моје учење, увериће се да је од Бога“.

Архимандрит
Џон Мејтланд Моир

О СВЕШТЕНСТВУ И ЉУБАВИ

Отац Џон Мејтланд Моир, свештеник Православне цркве Светог Андреја у Единбургу, био је оснивач многих православних црквених заједница широм Шкотске и православни капелан Универзитета у Единбургу и Универзитета у Сент Ендрјусу. Током студија класичне филологије на Оксфорду показао је интересовање за православну веру. Уписао је богословске студије на Халки, током којих је често путовао на Свету гору и Блиски исток, где је стекао многе пријатеље. Након повратка у Шкотску био је рукоположен за свештеника Епископалне цркве, коју је сматрао блиском православљу. После смрти родитеља, напустио је позицију у својој епископији, примио православну веру и касније монашки чин у светогорском манастиру Симонопетра. Као свештеник Архиепископије тијатирске за Велику Британију (Константинопољска патријаршија) служио је врло посвећено пуних тридесет година, све до свог упокојења 2013. године. Живео је под невероватно строгим подвижничким режимом молитве и поста, истовремено даноноћно доступан свима којима је била потребна његова духовна или материјална помоћ.

Има много ствари које би као свештеници требало да чинимо за људе. Али ако оне не проистичу из љубави и ако се не чине из љубави – вероватно неће донети много плода. Видите: због чега смо ми у овом свету? Ми смо овде како бисмо научили да волимо, а наш задатак као свештеника једноставно је то да волимо људе и да их љубављу приведемо цркви, а не да им приговарамо. Како каже стара енглеска изрека, мало меда привуче више пчела неголи читаво буре сирћета.

Ништа се у свету толико међусобно не разликује као природна присност, која је резултат нечијег темперамента, и натприродна присност. Само присност која проистиче из блискости са Исусом може навести душе људи да учине оне жртве које су неопходне да би те душе могле да се врате Богу. Присност која је само природна пре их може везати за овај свет неголи за Бога. Више користи има од Божјег добра у једном сату него што има од нашег добра током читавог живота. А Бог нас призива у ред како би кроз нас људима показао своју љубав, како би они могли да добију некакав одсјај његовог лика и били подстакнути да га заволе.

Зар то није пут којим је већина људи била привучена Богу – то што су видели нешто од његове љубави, оваплоћене не само у историјском лику Христа, већ и у члановима његовог тела данас?

Наш је посао једноставно да пустимо Божју љубав да тече кроз нас. Ми треба да будемо канали и резервоари Божје љубави – а то значи да будемо

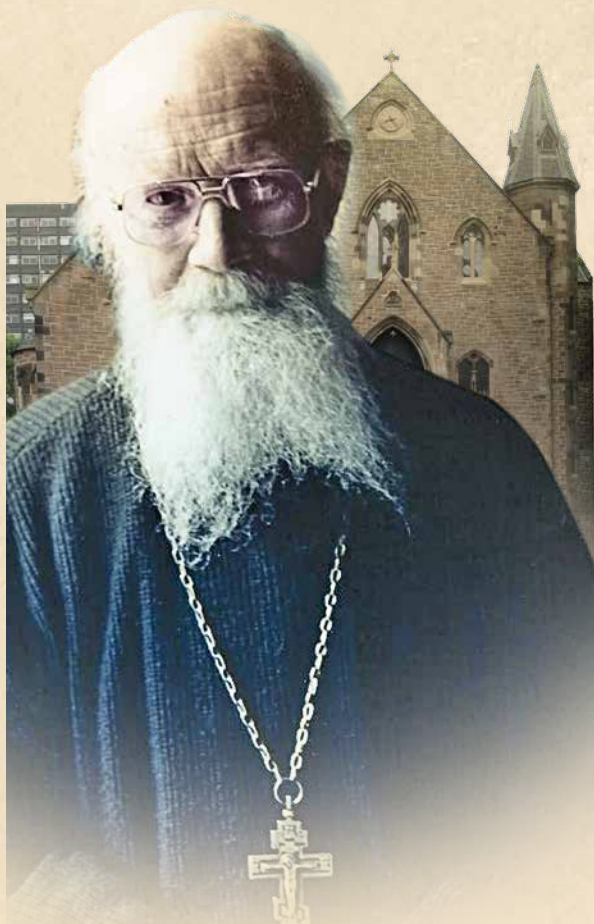

Фото: www.pravmir.ru

разапети, то значи да страдамо. У данашње време ми смо толико ослабљени и разорени да се кроз нас не може пробити много Божје љубави.

Треба да будемо огледала у којима се огледа Божја љубав пред Богом и пред људима. Али у данашње време ми смо помрачени и искривљени. Потребно нам је да будемо избрушени како бисмо постали глатки и сјајни, што није пријатно. Али то је једини начин да заиста постанемо способни да се у нама огледа Божја љубав пред њим и пред људима.

„Стегни мир“, рекао је Свети Серафим „и хиљаде људи око тебе ће се преобратити“. Ово значи да је потребно да будемо посвећени ако мислимо да помажемо другима – јер је и сам Господ наш рекао: „Ја посвећујем себе за њих“ (Јн 17. 19) – што у складу са нашом мером важи и за нас. Посвећујући себе, ми ћемо својим људима донети Божју љубав, пустићемо Божју љубав да кроз нас дође к њима и привешћемо их да сами заволе Бога.

Ово је једно веома узнемирујуће сазнање. Ми смо овако неефикасна средства у Божјим рукама просто и само зато што не допуштамо Богу да нас посвети. Одговорни смо за грех, за недостатак преданости код наших људи. Речено је да живот парохије зависи од духовног живота свештеника.

Разлог што смо овако далеко од светости је то што нисмо вољни да платимо њену цену. Али Бог је забранио да све остане само на томе, јер то онда звучи као да је све требало да урадимо сами. А заправо „Бог је онај који чини у нама“ (уп. Флп. 2. 13). Крштени смо у Христа који је *иуиш* (уп. Јн 14. 6): пут скупocene и жртвене љубави. Ми смо у њему и у Духу. Дух љубави у нама спреман је да учини да из наше утробе избију и „потекну реке живе воде“ (уп. Јн 7. 38).

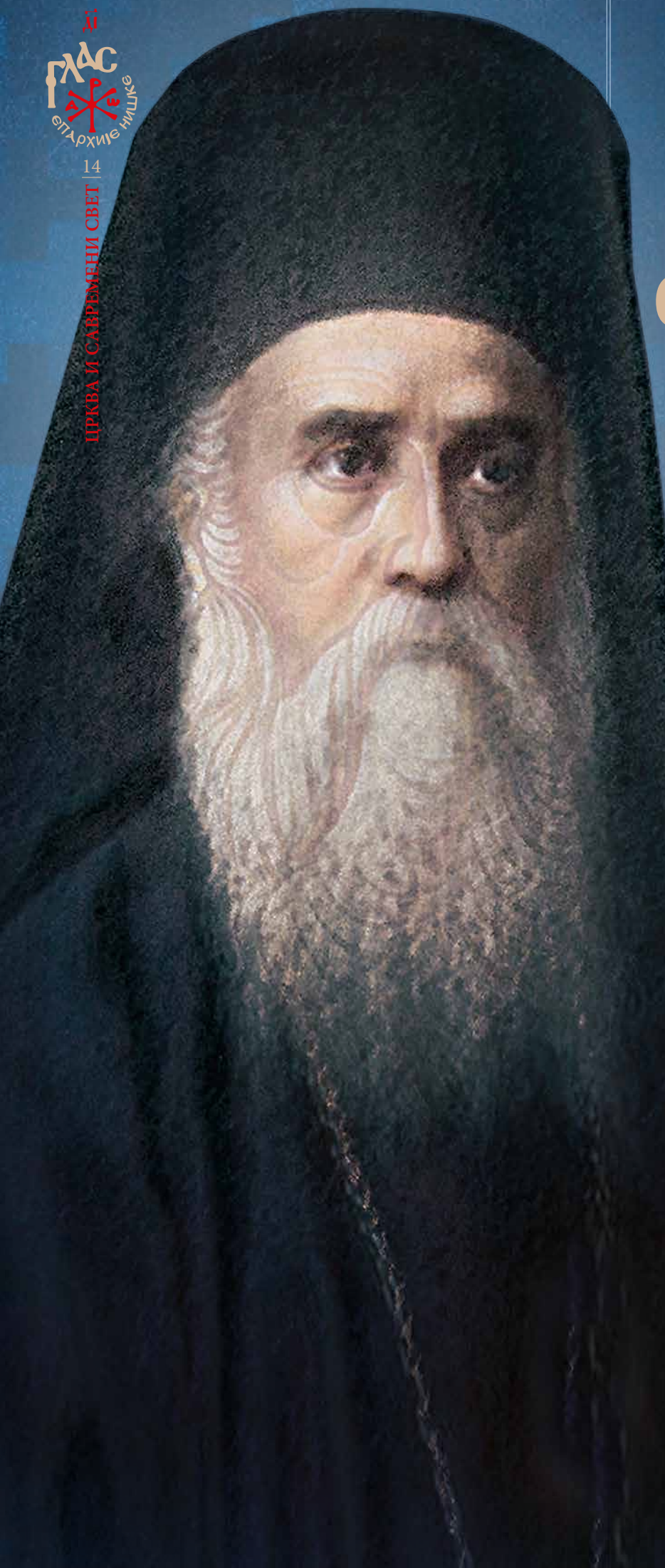
Нека Бог подари да тако буде у нашој служби.

13

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

Одломак из необјављених рукописа који се чувају у Цркви Светог Андреја у Единбургу. Превео и приредио Ивица Живковић

Свети Нектарије Егински

О ТЕЛЕСНОМ ВЕЖБАЊУ

Три године пре него што су одржане прве модерне Олимпијске игре 1896. у Атини, у периоду када се широм Европе са еуфоријом оснивају разна спортска друштва, Митрополит пентапољски Нектарије Кефалас, касније прослављен као Свети Нектарије Егински, поводом оснивања „Гимнастичког друштва“ у Кимију на Евији, изговара своју беседу *О њмнастїици (О њелесном вежбању)*. У овој беседи он развија своје ставове о смисленом „телесном вежбању“, сматрајући га „неодвојивим пратиоцем сваког слободног и добро (вођеног) васпитаног грађанина“.

Он упућује на древнојелинску максиму *μέτρον ἄριστον* – „све са мером“, указујући на узвишени појам мудрости, док искључује уопште свако вежбање које је само себи циљ, јер следећући Стагиранину (Аристотелу), он тврди да „и претерана и мањкава вежба штети души, док се мером чува мудрост“. У исто време нарочито се осврће на узајамни утицај тела и душе, који чине „једну и исту“ човекову личност као духовно-материјалног бића.

У даљој анализи, Свети Нектарије подвлачи и друге користи од „заједничког вежбања“ као оног које успева да „учврсти свезе пријатељства, да младеж учини браћом, да распрши ниска осећања анимозитета и зависти... да одагна леност – извор сваке незаинтересованости и млакоти, небриге и зла...“ Истовремено се наглашава и надлокализам свег овог покушаја оснивања сличних гимнастичких удружења, будући да се на овај начин стварају „добри и лепи“ људи, „корисни и граду и месту и отаџбини... најкориснији, пак, нацији и уопште свем човечанству“...

*И претерано
и мањкаво вежбање
уништава душу;
док се мером
чува мудрости.*

Аристотел

Тело које је у добром стању радо и неуморно служи души, док душа, са својим развијеним способностима, благоразумна је и здрава, и телом мудро руководи. Али, иако је за развој обоје неопходна велика брига, не треба ићи у крајности. Брига о телу онога који вежба пре треба да буде смислена, јер претерани развој душе због превеликих трудова штети телу, док претерани развој тела, услед непрестаних вежбања, штети души.

Томе, када је тело у добром стању, и душа је здрава; јер болно или пријатно осећање, настало услед напора или здравља и душе и тела, преноси се узајамном патњом са једног на друго због јединствене личности, кроз его човеков.

Због таквог узајамног утицаја, како би човек био у добром стању и како би се показао достојним свога призива, неопходно је да обоје буду целосни – здрави; јер без доброг стања и једног и другог, нити се благостање, нити могућност за испуњење дела човековог призива може задобити. Али будући да је много тога што нарушава здравље и добро стање и душе и тела, човек је дужан да брине о њиховом снажењу, да би били јаки и снажни, како би могли да одоле свакавим нападима непријатеља, да се очувају и не препусте уживању у срећи лагодног живота, као и

да одговоре делу испуњења свога призива. Одатле следи да су вежба и подвиг, како душе, тако и тела, природна потреба, наметнута човеку самом природом и његовим назначењем. Јер тело које је у добром стању, радо и неуморно служи души, док душа, са својим развијеним способностима, благоразумна је и здрава, и телом мудро руководи. Али, иако је за развој обоје неопходна велика брига, не треба ићи у крајности. Брига о телу онога који вежба пре треба да буде смислена, јер претерани развој душе због превеликих трудова штети телу, док претерани развој тела, услед непрестаних вежбања, штети души. Веће зло је ово друго.

Исправно је у свему речено да је мудрост у умерености; и „све са мером“ и „ничега превише“. Неумерено и претерано, пошто се не може постићи и у једном и у другом и увек нагиње само једноме од њих, ономе другоме штети, јер претерана брига према једноме, јесте небрига према ономе другоме. Прекомерно, претерано вежбање тела на два начина штети души: посредно, наступајућом немоћи, и непосредно, услед прекомерне снаге тела; јер прекомерна снага тела, због непрестаном бригом о њему, настале неукротивости и разузданости, чини га необузданим и дрским и непослушним тежњама душе, а због слабости душе, лишене силе и оштећене леношћу, пружа му дрскост да се успротиви духу и да тежи потчинити је својој моћи. Тада потчињену душу чини оруђем за испуњење својих несловесних порива, и скрнави је и из ње изгони све што је племенито. Тако, телесно вежбање није ради постизања атлетске снаге, нити зарад неукротивости и необузданости снаге мишића, него служи јачању снаге тела зарад добровољног испуњења потреба духа и остварења задатих му дужности, јер циљ вежбања није да изроди атлете за надметање, него људе савршено васпитане, способне за испуњење сваког задатка.

Дакле, умереност у вежбању на очување благоразумности, илити хармонични развој сила душе и тела; оне прве како би господарила телом, а овог другог да би добровољно испуњавало обавезе. Телесно вежбање и духовни развој јесу два ослонца на којима се заснива савршено образовање и васпитање. Последица таквог васпитања јесте срећа, слава, величина; успешан у обома човек постаје срећан, изузетан, величанствен, силан и за сваки задатак спреман, свима и у свако време користан.

Са грчког
превео
протојереј
Дејан
Јовановић

Проф. др Ненад Живановић

ХРИШЋАНСКА ЕТИКА И СПОРТ

Узбурканим деценијама које спајају 20. и 21. век, када је либерални и сада неолиберални поглед на свет присутан и у „најзабаченијим“ деловима држава овога света, убрзани технолошки развој је помогао да дође до многих цивилизацијских промена. Међу њима је, свакако, најважнија промена укидање свести свих оних који мисле, и сходно томе могу да „искоче“ из унапред им одређене путање којом могу да се крећу. Због тога је као нова цивилизацијска норма, новац, издигнут на врх вредности, и постао мера свих ствари. И та нова мера свих ствари – новац, замаглио је и сакрио од човека сваку другу вредност за коју је знао и трудио се да је има и поштује.

Та сурова и лукаво потурена вредност, која каже да је новац мера свих ствари, довела је до тога да је Европа, која је изграђена на хришћанским вредностима, избацила Бога и хришћанство из својих највиших докумената. Али зато је уместо хришћанства – те прецртане речи, васпоставила другу реч – страх. А то није само реч са својим појмовним одређењем, то је једно стање које еволуира сваким новим даном. Европа се, а са њом и свет, плаши свега и свачега. Тај распон страха се креће од комараца и разних буба, преко куга животињских, па све до разних рецесија, брегзита, тероризма, миграната.

Та сурова и лукаво потурена вредност, која каже да је новац мера свих ствари, довела је до тога да је Европа, која је изграђена на хришћанским вредностима, избацила Бога и хришћанство из својих највиших докумената. Али зато је уместо хришћанства – те прецртане речи, васпоставила другу реч – страх.

Та реч страх има, за Европу и западни свет, и додатну димензију – а то је страх од казне и разних законских норми које се не смеју прекршити. Због тога су њихови закони – свети закони, њихова правила – света правила, њихове одлуке – свете одлуке. А та њихова „светост“ могућа је због *сйраха* који су успоставили и наметнули као норму.

Све ово, упаковано у демократску фолију, замагљује слику наше стварности, у којој се личност човека све мање примећује, али се зато подстиче индивидуа чија се аутономност одвлачи у једну нову виртуелну стварност. А у њој нема места за хришћанску етику и морал. Јер они, етика и морал, уз савест као човеково прво јеванђеље, директно се супротстављају водећим светским нормама у којима је човеку све дозвољено ради остварења својих циљева. Иако му то није и на корист (1 Кор 6, 12).

Аутор је професор теоријско-методолошких предмета на Факултету спорта и физичког васпитања Универзитета у Нишу

На овој слици, спорт представља веома важан камичак без кога би та слика била непотпуна. Својом феноменолошком ширином која извире из његове утилитарности, политичке и економске, спорт израста у моћно средство за остварење задатих циљева (нео)глобализма. И обе иду, наравно, паралелно са друштвеним приликама и циљевима кој треба реализовати, а даје се предност једној од њих.

Тако је политичка утилитарност (употребљивост) ових дана избила у први план. У геополитичкој борби, спорт је добио значајну улогу, а Антидопинг агенција инквизицијску моћ и задатак да спортисте из Русије уклони са међународних такмичења. Јер само они употребљавају недозвољена и стимулативна средства ради постизања што бољих спортских резултата. Ова врхунска хипокризија западног света зачињена је податком да за спортисте из САД гарантује њихова држава – да они то не употребљавају.

Ово је тек један актуелан пример, не само употребне вредности спорта, већ и потребе да се појави дечак „здрог ока“ (Лука 11, 34–35) и каже

Илустрација из публикације: *Θρησκεία και αθλητισμος οχησεις αρικτες* издање *Λακαταμιτου Παρασκευή*, 2018

свима шта види, иако то и други виде, али не смеју да кажу. Ово је наставак геополитичке (не само) спортске борбе између Запада и Истока, и вредности које они нуде.

Олимпијске игре су такође погодне за геополитичку борбу. Због тога су се у својој дугој историји користиле и, наравно, користиле се. Сетимо се само година 1980. и 1984. и бојкота ондашњег Запада и Истока, или 1992. и забране нашим спортистима да учествују на ОИ у Барселони. Ови бојкоти и забране су тек кратка илустрација велике политичке употребне вредности ОИ.

Економска утилитарност спорта је директно урњена у нову меру свих ствари – новац. О њему говоре сви, чак и деца у пионирским селекцијама, а о њиховим родитељима беспотребно је и говорити. Вредност једног спортисте, исказана у милионским доларским износивама, није само мера његове тржишне вредности, већ и уз добру маркетиншку акцију мамац за нове младе људе који чекају у дугачком реду да се учлане у класу спортских робова који се користе за финансијске интересе моћних спортских асоцијација. Неке од њих, као што су ФИФА или ОИ, моћније су, финансијски и политички, од многих држава овога света.

Наравно, пошто је новац мера свих ствари, на путу досезања те „мере“ поимањем слободе западног

света – све је дозвољено. И то не само све већим грубостима у спортским аренама, већ и свакојаким преварама које се дешавају и које видимо, стиже се до спортске победе и новца. Због тога се ту не појављује нека нова инквизиција, у лику неке нове агенције. Све се завршава у „кругу породице“ и релативно благим казнама (ако је то потребно због јавности), јер је то, још увек и на срећу, под чврстим патронатом Запада.

Због свега тога, мудри Солжењин је рекао да је то „слобода која подразумева да је све дозвољено ради задовољства појединца“. Али је и додао да у источном православном хришћанству „слобода подразумева самостешњење и самоограничавање себе ради других“. И управо је у оваквом поимању слободе и из ње (не)подразумеване одговорности, разлика између оних који етику посматрају као збир законских норми које се, из страха о коме смо говорили, поштују, и оних који етику посматрају кроз хришћанске вредности у којима је љубав Христа, Бога живог, мера свих ствари.

Овај велики јаз у поимању слободе могуће је премостити једино променом основне мере свих ствари, и уместо новца – као мере свих ствари, воспоставити љубав. А у спорту то значи повратак оних старих вредности спорта које, уместо профита, у спорту виде: здравље, васпитање, социјализацију. А то није могуће без поновног прихватања хришћанске етике као водиле у сваком нивоу спорта и спорског надметања.

„Да све пропало није, кад је све пропало“ (Р. П. Ного), потврђује феноменолошка ширина спорта који, ослањајући се на агон, као исконску човекову потребу за надметањем и „жељом да се увек најбољи буде и одличан између других“ (Хомер), пружа човеку прилику (и) да се сам окуша у спортском надметању и тако задовољи потребу свог ега за потврђивањем. Укључивањем у неки облик спортског надметања, са самим собом или другим(а), у прилици је да осети задовољство оствареном спортском победом или горчину спортског пораза. То доноси осећања која трају и надахњују. И васпитавају, свакако.

Та осећања су зајиси наших сећања – на задовољство, нарочито после напорног физичког вежбања, тренинга и спортског такмичења – са другим(а) и самим собом. А без хришћанске етике у спорту и око спорта, ово није могуће.

Овај велики јаз у поимању слободе могуће је премостити једино променом основне мере свих ствари, и уместо новца – као мере свих ствари, воспоставити љубав. У спорту то значи повратак оних старих вредности спорта које, уместо профита, у спорту виде: здравље, васпитање, социјализацију.

Архимандрит
Павле Пападопулос

И ДАНАС ИМА ПОДВИЖНИКА У СВЕТУ

Не постоје само времешни људи који иду у цркву и који покушавају да живе хришћанским животом. Има и оних младих који се боре против световног начина размишљања; који редовно одлазе у цркву, који се суздржавају, девствују, посте, који се свакодневно моле читајући молебне, повечерја, чинећи метаније...

Има младих људи, лаика, са таквим одрицањима, да им и монаси позавиде. Са таквом чистоћом живота, којима би позавидели и многи клирици. Са таквом послушношћу своје духовнику, какву је тешко наћи и у општежићима или у скитовима и манастирским келијама.

Има лаика, мушкараца и жена, који, иако немају много година, већ су духовно

узнапредовали због своје чврсте одлуке да буду Христови,

без обзира на цену.

А тако је дивно када си

Са грчког превео: протојереј Дејан Јовановић

у додиру са таквим људима, где на њиховом примеру, у вери и љубави према Христу, видиш чежњу за спасењем и благоразумност, и богатиш се.

Има младих који су на духовном пољу превазишли времешне људе, свештенике и монахе. А превазишли су их зато што су на време схватили да није битно само живети добро (проводити лепо живот), него знати чему живети.

Има, дакле, младих који, и поред непријатности које доживљавају у свом окружењу, и поред потешкоћа са којима се суочавају због свога посла, због своје младости, настоје да живе хришћанским животом, не стидећи се због свог избора. Не стиде се свог одласка у цркву, свог духовног оца, поста, девствености, свог учешћа у духовним разговорима, крста којим се осењују сваки пут када прођу поред неке цркве, свог смерног облачења, свог дружења са људима у мантији, свог честог одласка у манастире, помагања својој цркви у свим активностима.

Постоје аскете у свету који се дотичу небеса, иако без бора на лицу и седе косе. Младалачких су лица, испуњених божанском ревношћу, скромношћу и добротом, насмејаних пред понижењима многих. Смеју се безазлено, као сваки човек који зна ко је и који је сигуран у то што чини. Смеју се јер се надају, јер доживљавају ову радост коју нико мизеран не може умањити. Смеју се јер живе у сигурности свога смирења, јер живе у свету као његов украс. Смеју се, а њихов осмех је сведочење истине Христове.

Има много младих који су се предали својим страстима, дичећи се и јуначећи својим блудништвом. Ја не говорим о њима. Осврћем се на све оне младиће и девојке који остварују највећу револуцију. Устанак којем није циљ победа над другима, него устанак који чезне за личним духовним напретком и преображајем самог устаника. Устанак који доноси васкрсење, непропадљивост, спасење. Онај који човека чини богочовеком по благодати.

Ови млади људи су савремени... и више од тога. Боље је рећи да су испред свога времена. Јер сваки човек који живи богодолично, остварујући јеванђељску реч, испред је сваке епохе. Надишао је сваки световни статус, сваку ограничену социјално-политичко-економску институцију. Живи као грађанин вечности, као суграђанин светих, као учесник торжествујуће цркве.

Тако је дивно када си у додиру са таквим људима, где на њиховом примеру, у вери и љубави према Христу, видиш чежњу за спасењем и благоразумност, и богатиш се.

Видосава Мидић

НЕМОЈ ДА СЕ РАЗДВАЈАТЕ!

Видосава Мидић из Кнез Села код Ниша, рођена 1928. године, свима у Нишкој цркви позната бака Вида, побожна хришћанка и узор православног духовног живота. Удова Чедомира Видића и мати двоје деце. Њен млађи син је Епископ пожаревачко-браничевски г. Игнатије.

Текст је приређен на основу разговора који су водили јеромонах Нектарије (Ђурић) и ђакон Далибор Мидић.

Најпре смо питали бака Виду како су се у време њеног детињства деца учила вери.

Ми ђаци смо ишли сваки празник у цркву и певали смо. Били смо две учионице пуне ђака. Кад свештеник чита – ми се одмах крстимо, сва деца. Ма то је била милина! То је била доброта! Дође Свети Сава, у школу се реже колач. Али какве смо ми имали приредбе! На Косову како је било, па Косовка Девојка како је рањеника појила и завијала... Ми молимо ови наши да носимо ручак, сви ђаци су носили. Они кажу: „Ако сте добри, ми ћемо да идемо, ако нисте – ми нећемо.“ А ми кажемо „Ма добри смо ми“, само да одемо. Сви смо спремали, не знаш шта је лепше.

Шта су највише говорили? Говорили да имају љубав, према свакога. Да никога не брзају. Да знају шта је свештеник. Да се зна шта је монах. Да један другоме даје, ако ја немам леб, ти да ми даш! Ако ти немаш, ја да узмем па да ти дам.

Нас је свештеник у школи учио све по ред. Сад ћу да се преварим, па нећу да кажем (смех). После смо певали, лепо у цркву, постимо, причешћујемо се – постимо све на воду. Прву недељу и деца посте. И деца посте, сви, прву недељу, кад треба да се причестимо.

Посебно нас је интересовало какво је било искуство бити мајка будућег владике.

Он се родио 1954. То је лепо било, ја узмем Владиду... Он ће да седне: „Нано, па не могу више да стојим.“ После се разболе, то је била Божја воља тако. Инјекције, чудо... Стално смо се после молили Богу. Ја се молим, и ја и он. Али он је био до смрт дошо. Молим се Богу, сузе лијем: „Господе, само да ми га оставиш. Ја ћу ти га дадем тебе да служи, он ће служи тебе.“ Била сам и по манастири. Хвала Господу Богу

да то Свети Бог услишио молитве, иначе до смрт је био, само што није отишо.

Волела сам, из душе сам волела, да ми буде калуђер. Ја нисам ни знала да се они зову монаси. Кад ја нисам била отишла у манастир – он да буде калуђер. Хвала Господу Богу да је завршио до последњу и све. Сад тек видим све где је био и шта је био, и шта је учио. Сад се он пита.

Бака Вида у свом сећању чува славно доба српских богомољаца.

Овде су од богомољаца долазили отац Јаков и отац Данило из Манастира Вета. Имали су једну кочију. Они отуд да пођу на то коњче, иде отац Данило, па сврати у Пасјаче, од Сићево почне, па сврати у Јасеновик, па у Кнез Село, па у Матејевац, па у Свети Јован горе иде. Пуно су богомољци били у Матејевац. Ти не знаш како је тој било. Па иде, и даље иде, тамо у Сокобању, све на магаре иде. Народ се окупи, и свуда проповеда, свуда. То ја нећу заборавим никада, ни на онај свет. И отац Јаков је био, али отац Данило је ишо да проповеда. Матевчани, кад се то скупи... Баба Цвета каже – па то је народ!

Шта су највише говорили? Говорили да имају љубав, према свакога. Да никога не брзају. Да знају шта је свештеник. Да се зна шта је монах

(сад ја знам шта је монах, онда сам мислила калуђер). Да један другоме даје, ако ја немам леб, ти да ми даш! Ако ти немаш, ја да узем па да ти дам. Ти не знаш како је он проповедао. Како је Господ ишао по земљи, како је Господ говорио. Па како је ишао, каже, Свети Никола узимао душу на људи. Али Свети Никола био жалостан, жал га било много, и Господ рекао: ти не можеш више... Ма то је била проповед!

Какви су то богомољци били! Па ви да знате, један другоме ноге прао. Сад дрхтим кад се сетим. Јест да сам ја била најмлада и била сам дете према њих. Целу ноћ се молимо и целу ноћ проповед. И целу ноћ песма, до ујутру. Ујутру свака на своју страну.

Док смо ми имали богомољце, није се умирало оволико. Нити је ова болест била. Ми се молимо и за болесници, па знаш кад неки се разболи, ми

Ја кад осетим да неки хоће да ме пита и да ме послуша, ја ћу да му кажем. Ја кажем овако: ако оћеш да ме послушаш да ти кажем; ако не, уопште немој да ме питујеш. Ако оћеш да седимо овде да попијеш кафу, ако нећеш...

мора се молимо за овога да оздрави. Сви заједно се молимо да оздравиш. Иде празник, деда Никола је био најстарији – то ми је чича. Сви ми тако наредимо се, читамо молитву. Ми се сви молимо Богу, помолимо се колко се помолимо, Бог зна, и после идемо на вечеру. Сваки празник. А то се већином људи молили у село кад пођемо на поље. Ја чујем, води волови и каже: „Господе, дај да се роди.“ И за дечицу и за људи, и за стари и за млади, и за стоку и за све. И тад крене. Све с молитву! Знате ви тој?

Најважније је, по бака Видином мишљењу, да се људи стално причешћују.

Ми смо имали свако јутро јутрењу. И то идемо у Ниш, немамо ми овде. У Ниш идемо на јутрењу. Ми смо имали службу. Јутрења на службу, нема бденије – да ти изађеш из кревет па одма трас тамо на службу! То је све по старом, једино што ми сад се причешћујемо. Па и то је по старом! Поготово сад би стварно требало људи да се причешћују. Сад га видиш, сутра кажу умрео. Па зар да оде непричешћен пред Господа! Овако кад му кажеш: па колко треба да постим? Па ће постиш једну недељу. Да се причести. И они се причесте. Кад је болестан, ја отидем, питам, онако лепо: хоћеш ти да се причестиш? Моје је да те питам. Добро, ако ти хоћеш, ја одем кажем попу, поп ће дојде. Да се исповедаш и да се причестиш. Хвала Богу, причесте се.

Ја кад осетим да неки хоће да ме пита и да ме послуша, ја ћу да му кажем. Ја кажем овако: ако оћеш да ме послушаш да ти кажем; ако не, уопште немој да ме питујеш. Ако оћеш да седимо овде да попијеш кафу, ако нећеш...

Питали смо је шта има посебно да поручи читаоцима. Њена најзначајнија порука је љубав.

У ово време баш добра деца има. Стари, с њих се ништа не може. Они су тако васпитани, стари. А ова деца – хвала Богу. Ви да видите Владика Игњатије, колко он љубави има! Не знам шта да си му учинио, то он прекида и готово.

Немој да се раздвајате. Ми богомољци, педесет година ми смо били као један. Ако си свештеник, мораш да знаш да су то твоја деца. Ја не могу да разликујем. То су све моји подједнако. Ето, то је наше богомољство остало. Не знам кој шта да ми рекне, ја не смем да одговорим. Ја могу да одговорим, али морам да мислим па да одговорим. То је наше богомољство.

Љубав је највећа врлина и послушање. Ја могу да читам целу ову књигу, али ако ја тебе не волим... Не волим овог ко ме увредио, ја волим овога? Кој ми шта рек, ја сваку реч да заврнем у уши? Не бре. Пропуштај. Што каже свештеник кад сам била у Ниш: „Сестра Видо, слушај проповед, слушај све што кажу. Што је за твоју душу, ти узимај. А што није, одма пропуштај.“ Ја сам имала дваес пет година кад ми то реко. То је мени остало.

Да се волите. И стари да волите. Духом да се не раздвајате. И ако си ти у Београд и ако си у другу државу и ако си ма где био, духом никад немој се раздвајате. То много значи.

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ ХРАМА СВЕТОГ ГЕОРГИЈА У ПРОКУПЉУ

Црква Светог великомученика Прокопија у Прокупљу у турском одељењу (у свом северном делу) чува мошти Светог Ђорђа, док се у јужном делу храма налази гробница у којој су похрањене мошти Светог Прокопија. Делови моштију Светог Георгија, ратног заштитника Немањића, који је – као и Свети Прокопије – био римски војник под царем Диоклецијаном, превалили су дуг пут до Прокупља из Старог Раса, из задужбине Немањића – Ђурђевих ступова. Турци су 1689. године уништили манастир. Веровало се да су и реликвије Светог Ђорђа уништене, све до 1880. године. Те године је у Прокупље дошао Миле Пешић, родом из Сјенице, доносећи ковчежић обложен пурпурним брокатом, богато извезен концем. У њему су биле кошчице шаке Светог Ђорђа воштане боје и део коже главе са плавим увојцима. Јавност није знала за ову општехришћанску светињу, као ни дотадашња црквена управа, све до 1929. године, када је приликом појединих мањих оправки у скривници цркве ковчежић пронађен. Аутентичност моштију потврдио је др Радослав Грујић, професор Универзитета у Скопљу. Са благословом Епископа нишког др Јована Илића, 20. августа 1934. године, црквена општина је основала фонд за подизање цркве посвећене Светом Георгију. Његово величанство краљ Александар I Карађорђевић и Његова светост Патријарх српски Варнава (Росић) на прослави хиљадугодишњице Цркве Светог Прокопија исте године, подржали су идеју о изградњи новог храма.

Пројекат за нову израдио је те 1934. године чувени архитекта Александар Дероко. На месту предвиђеном за њену изградњу после Другог светског рата, испред Општине Прокупље, подигнут је споменик палим борцима. После духовног опоравка Србије у последњој деценији XX века, поново је актуализована идеја коју су заветовали наши преци. Пронађена је нова локација за изградњу цркве Светом Ђорђу, код Дома за смештај и негу старих лица у Прокупљу. Нови пројекат за храм је дело архитекте гђе Бојане Вукадиновић из Прокупља. На празник Светог Прокопија 2010. године, плац предвиђен за изградњу лично је обишао и дао свој благослов за покретање послова Његова светост патријарх српски г. Иринеј, који је као администратор Епархије нишке редовно обилаго Прокупље. Агонија око наводних правно-имовинских препрека трајала је више од шест година.

Изградњу новог Храма Светог Георгија у Прокупљу можете помоћи и ви, уплатом на текући рачун за прилог и изградњу храма: **265-4020310000244-43**, с позивом на број **0926-4300**. Прималац је **Православна Епархија нишка – Црквена општина Прокупље**, са назнаком – за нови храм.

На празник Воздвижења часног крста 2016. године, Његово преосвештенство епископ рашко-призренски г. Теодосије, тадашњи администратор Епархије нишке, и председник Општине Прокупље г. Александар Симоновић, потписали су уговор о поклону земљишта за изградњу новог храма.

Убрзо након прве канонске посете Његовог преосвештенства епископа нишког г. Арсенија, у Прокупљу је, 8. фебруара 2018. године, организована донаторска вечера на којој су прикупљена значајна новчана средства. Општина Прокупље такође показује велико залагање за изградњу нове цркве. На празник Светог Георгија, Епископ Арсеније осветио је темеље будућег храма, посвећеног Светом великомученику и победоносцу. Преосвећени владика је од тада неколико пута обилаго место изградње, интересујући се за напредовање радова. До овог тренутка изливане су три од четири равне плоче, звоник је озидан до тамбура, настављају се припремни радови за изливање сводова и куполе, као и за спољашње и унутрашње уређење храма. Према пројекту, црква ће имати површину 360 метара квадратних, димензија 15 пута 24 метра, а комплетна изградња коштаће четрдесет три милиона динара.

Проф. др Радивој Радић СВЕТИ САВА, НАЈВЕЋИ СРПСКИ ХОДОЧАСНИК

Беседа са Светосавске академије
у Нишу 2020. године

Савиним биографима, Доментијану и Теодосију, може се приписати одређена бољећивост према Светом и склоност ка његовом величању, а каснијим српским писцима нека врста родољубиве понесености. То би се донекле можда и могло приписати и свим српским проучаваоцима средњег века, ма колико се они трудили да буду објективни. Међутим, и инострани истраживачи, који гвозденом логиком критичког историчара, логиком која не познаје било какву врсту пристрасности и необјективности, проучавају живот и рад Светог Саве, остају затечени и задивљени не само разноврсношћу његове делатности, него и свеукупним опсегом његовог дела. Отуда не треба да чуди да један модеран западноевропски истраживач – реч је о сер Димитрију Оболенском, дугогодишњем професору балканске и руске историје на Универзитету у Оксфорду – као изванредан зналац живота и дела Светог Саве, застаје пред његовом историјском величином и са много разлога износи своју недоумицу речима: „Историчар који покушава да напише биографију те славне личности српске средњовековне историје, може се с правом уплашити при помисли на широк спектар Савиних делатности. Обесхрабриће га многобројни видови

у којима се он појављује: управник једне области, затим калуђер на Светој Гори, па онда архиепископ; дипломата коме је краљ, његов брат, поверавао деликатне задатке; оснивач неколико манастира и организатор њиховог духовног живота и дисциплине; законодавац у области канонског права; први поглавар српске аутокефалне цркве; путник који је обишао сва места ходочашћа у источном Средоземљу; први прави писац своје земље;

Проф. др
Радивој
Радић
је српски
историчар,
византолог,
професор
Филозофског
факултета
у Београду

личност чији се посмртни култ проширио по целом Балканском полуострву, тако да га је касније делимично прихватило чак и турско становништво у том делу света; светитељ заштитник Срба без премца; полулегендарна фигура која се до данас одржала, слављена у народним умотворинама, поезији и песми; његова митопејска моћ без сумње је јединствена у Источној Европи; све то, и још много више, мора да заплаши његовог биографа.“

У овом кратком обраћању посебно бих желео да нагласим један сегмент Савине свестране личности. Реч је о његовом немирном духу и љубави, готово страсти према путовањима и ходочашћу. Средњи век је познавао велики број таквих ходочасника, трговаца, мисионара, путника-намерника, изасланика и пустолова. Колико је познато, највећи српски ходочасник у средњем веку био је Растко Немањић – Свети Сава.

Прво Растково велико путовање одиграло се под веома необичним околностима и имало је обележје младалачког преступа. По свој прилици, негде с јесени 1191. године, под изговором да иде у лов, српски принц је одбегао са очевог двора и заједно са једним руским калуђером обрео се на Светој Гори. Ту је ускоро и започела његова монашка каријера. Добро је познато да је Савино ревносно подвизавање и беспоговорно подвргавање најстрожим захтевима испосничке аскезе изазивало дивљење код осталих монаха и истовремено им служило и као узор и као прекор.

Неизмерне су Савине заслуге за оснивање српског манастира Хиландара на Светој Гори Атонској 1198. године. У том циљу он је у два маха путовао у Цариград, где га је византијски цар Алексије III Анђео примио са највећим почастима. Боравак у византијској престоници – циновском мегалополису и великом светионику православља – Сава је искористио да посети неке од најзначајнијих богомоља

Боравак у византијској престоници – циновском мегалополису и великом светионику православља – Сава је искористио да посети неке од најзначајнијих богомоља источног хришћанства. Према речима свог биографа, српски монах је боравио у манастиру Богородице Евергетиде (Добротворке), чији су калуђери Саву и Симеона сматрали својим ктиторима.

источног хришћанства. Према речима свог биографа, српски монах је боравио у манастиру Богородице Евергетиде (Добротворке), чији су калуђери Саву и Симеона сматрали својим ктиторима.

Првих година 13. столећа Сава је путовао у Солун, други град Византијског царства, где је био рукоположен за архимандрита. Нешто касније – у међувремену су крсташи заузели Цариград и срушили Византијско царство – Сава је отишао у Србију, носећи уз себе мошти свог оца. Тамо је следећих десетак година био игуман Студенице, „мајке српских манастира“, а потом се изнова обрео на Светој Гори. Онда је уследила његова чувена мисија која је српској држави донела аутокефалну архиепископију. Године 1219. Сава је путовао у Никеју и код цара Теодора I Ласкариса и васељенског патријарха (да ли овде иде велико П?) Манојла I издејствовао црквену независност за Србију. Први српски архиепископ се на повратку задржао у Солуну, где је боравио у „свом“ манастиру Филокал, преписујући „многе књиге закона, потребне његовој саборној цркви, које се односе на усавршавање праве вере“.

Руковођен давнашњом жељом да посети места ходочашћа у Светој Земљи везана за живот, страдање, васкрсење и вазнесење Исуса Христа, Сава

Боравак у Египту, чије су пустиње колевка испосничког обитавања, Сава је искористио да обиђе места где су се подвизавали први отшелници. Осим тога, Сава је обишао Каиро, као и часне монашке обитељи у Тиваиди. Лично га је примио египатски султан Ал Камил и дао му водича за путовање по кршевитом планинском масиву Синаја, где је посетио гласовити манастир Свете Катарине.

се одлучио на своје прво поклоничко путовање у Палестину. Лађа првог српског архиепископа је средином 1229. године испловила из Будве према Истоку. Најпре је походио „велику цркву Светог Васкрсења Христовог“, односно најважнији храм Свете земље и целог хришћанског света, саграђен на традиционалном месту Распећа и гроба Христовог. Затим је Сава отишао у градић Витлејем, где се покљонио месту рођења Христовог. У жељи да обиђе најважнија места Христовог живота, српски монах је походио Маслинову Гору, Галилеју, Витанију, Брдо Четрдесетнице, обалу реке Јордан. После неког времена проведеног у Јерусалиму, српски архиепископ је кренуо ка Великој лаври Светог Саве Освећеног, „свога саликостојника“ како вели Доментијан. Није могао да заобиђе ни Таворску Гору, и на месту „пресветлог преображења Христа“ покљонио се „страшном Божијем Подножју“. Одатле се запутио

ка Акри, где је чекао лађу за „Анатолију“, односно Никејско царство. Искрцао се у Смирни и посетио је цара Јована III Ватаца, а нешто касније је наставио путовање на Свету Гору. Наравно, ни овога пута није мимоишао Солун, где га је веома благонаклоно примио цар Теодор I Анђео.

Посета светим местима оставила је тако дубок утисак на Саву, да је четири године касније решио да поново крене на Исток. И овога пута је најпре стигао у Јерусалим, а затим се упутио у Александрију, седиште славне патријаршије. Боравак у Египту, чије су пустиње колевка испосничког обитавања, Сава је искористио да обиђе места где су се подвизавали први отшелници. Осим тога, Сава је обишао Каиро, као и часне монашке обитељи у Тиваиди. Лично га је примио египатски султан Ал Камил и дао му водича за путовање по кршевитом планинском масиву Синаја, где је посетио гласовити манастир Свете Катарине. После извесног времена које је провео у Јерусалиму, обрео се у престоници Сирије – Антиохији. Осим ходочасничких мотива, два Савина путовања имала су и велики значај за Српску аутокефалну цркву. Он је у разговорима са источним патријарсима, патријарсима Александрије, Антиохије и Јерусалима, обезбедио да они признају новостворену Српску цркву.

Из Антиохије је Сава запловио према западним областима малоазијског потконтинента. Према Доментијановом казивању, пловидба Левантом била је врло мучна јер је Сава страдао од морске болести и физичке исцрпљености. Преко Смирне, Цариграда – али Цариграда којим су тада господарили Латини – и Месемврије, доспео је у Трново, на двор бугарског цара Јована II Асена. Ту је велики путник и ходочасник и преминуо 14. јануара 1236. године.

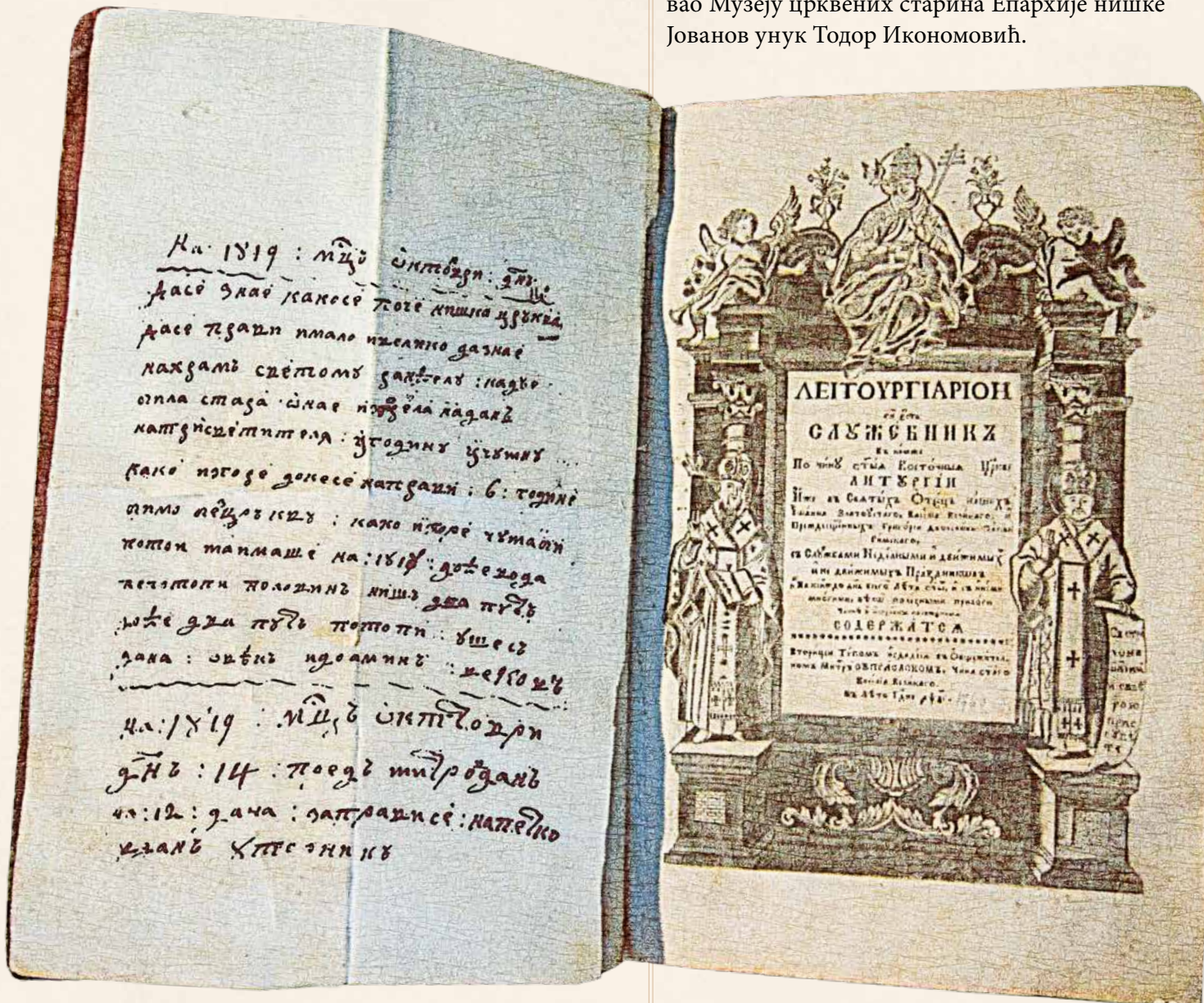
То није био и крај Савиних непрестаних и дугих путовања. Краљ Владислав, његов синовац, после дугих перипетија успео је да стричеве земне остатке пребаци у Србију и сахрани их у цркви манастира Милешева. Савино тело је у Милешеви почивало три и по века, привлачећи ходочаснике из свих балканских земаља. И, напослетку, по наређењу великог везира Синан-паше, српски светитељ је 1594. године симболично кренуо на своје последње путовање. Осиони турски великодостојник није могао знати да је физичко уништење Савиног тела допринело томе да његова посмртна слика постане свуда присутна и безвремена. И данас, наиме, српски монах, просветитељ, путник и писац живи у колективном памћењу Срба, а нама се чини да дух Светог Саве и даље покровитељски лебди изнад његовог отаџбине.

ЗАПИС О ПОДИЗАЊУ МАЛЕ ЦРКВЕ У СЛУЖЕБНИКУ НИШКОГ СВЕШТЕНИКА ЈОВАНА ПОПОВИЋА ИКОНОМА ИЗ 1819. ГОДИНЕ

Службеник проте Јована Поповића Иконома чува се у ризници Епархије нишке. Штампан је у Москви 1769. године, повезан у корице од дрвета, обложене дебелим кожом, са утиснутим вињетама на првој и последњој страни, са месинганим жутим копчама, веома добро очуван. Био је својина деде проте Јована Поповића - Илије, који је овај службеник добио од Митрополита нишког Мелетија Мученика. У њему су записани многи важни догађаји Нишке митрополије овог времена. Службеник је са још неким предметима 1961. године даривао Музеју црквених старина Епархије нишке Јованов унук Тодор Икономовић.

На 1819. месеца октобри 9 ден, да се знае како се поче нишка црква да се гради и мало и велико да знае на храм светому Ранђе-лу: кад била стара она е изгорела на дан три светитеља: у годину чуму како изгоре док се направи: 6 године бимо без цркву: како изгоре

чума потом та имаше на 1818 дође вода потопи половин Ниш два пут дође два пут потопи: у шес дана од вјек и до амин:

На 1819: месец октобри ден 14, пред Митровдан на 12 дана заправи се: на петковдан уторнику

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДВЕСТОГОДИШЊИЦЕ МАЛОГ САБОРНОГ ХРАМА У НИШУ

Великим освећењем Малог саборног храма у Нишу отпочела је прослава навршавања две стотине година од његове изградње. У недељу, 10. новембра 2019. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније, уз саслужење високопреподобних архимандрита и високопречасних протојереја ставрофора, служио је свету архијерејску литургију и чин великог освећења Храма Сабора Светих архангела у Нишу. Преосвећени епископ је у надахнутој беседи захвалио Богу што је управо нашој генерацији дато да прослави двеста година постојања овог светог храма,

заблагодаривши свима који су допринели да ова најстарија нишка кућа заблеста пуним сјајем и након обнове поново буде отворена за богослужење и молитву.

Вечерњом службом у Саборном храму посвећеном Сабору Светих архангела у Нишу и Свечаном академијом у Светосавском дому, у суботу 16. новембра 2019. године, започела је централна прослава двеста година од изградње знаменитог нишког храма.

Након дочека Његове светости Патријарха српског г. г. Иринеја, програм академије је отворен државном химном коју је извела Нишка црквена певачка дружина „Бранко“. Потом је приказан документарни филм о Малом саборном храму. Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније одржао је надахнуту беседу о двеста година дугој историји Саборног храма Светих архангела у Нишу.

Преосвећени владика је заблагодарио свима који су на било који начин и у ма којој мери допринели да овај храм буде комплетно обновљен у прошле две године. Учешће у програму академије узели су и Дечје-омладински црквени хор „Бранко“ из Ниша, као и неколицина нишких уметника и гостију. Свечаној академији присуствовали су: Патријарх српски г. Иринеј са четворицом српских архијереја и високопреподобним игуманом Манастира Хиландара, генерални конзул Републике Бугарске, представници окружних власти, локалне самоуправе и академске заједнице у Нишу, свештенство и монаштво Епархије нишке, као и уважени гости из земље и иностранства.

Светом архијерејском литургијом у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу, којом је начелствовао Његова светост Патријарх српски г. г. Иринеј, молитвено је прослављен велики јубилеј Ниша и целе Православне епархије нишке. На светој литургији саслуживали су архијереји Српске цркве – Митрополит загребачко-љубљански г.

Порфирије, господа Епископи: врањски Пахомије, милешевски Атанасије, рашко-призренски Теодосије, крушевачки Давид, бихаћко-петровачки Сергије, далматински Никодим, и домаћин, Епископ нишки г. Арсеније. Патријарх српски Иринеј, у надахнутој беседи, говорећи о важности Српске цркве за државу и о тешким временима којих Епархија нишка није била поштеђена ни у новијој историји, присетио се пожара у коме је страдао Велики саборни храм, али и радости када је, упркос тешкоћама, он обновљен – поставши још лепши него што је био, док се упоредо са њим градио и Светосавски дом. Патријарх је у својој беседи захвалио свима који су помогли у обнови и подизању Малог, али и Великог саборног храма и свих храмова у Епархији нишкој, истакавши да на овај начин доказујемо да се враћамо својим духовним темељима и изворима.

Епископ нишки Арсеније ПОЗДРАВНА РЕЧ НА АКАДЕМИЈИ ПОВОДОМ ДВЕСТА ГОДИНА ПОСТОЈАЊА МАЛОГ НИШКОГ САБОРНОГ ХРАМА СВЕТИХ АРХАНГЕЛА

Д а смо се пре две стотине година обрели на овом месту, једна од ретких грађевина коју бисмо препознали у живописној јужњачкој вароши нишкој не би било ниједно од ових велелепних здања која сада красе наш град, већ би то био овај скромни храм Светих архангела у којем смо вечерас прослављали Божју спасоносну љубав и доброту.

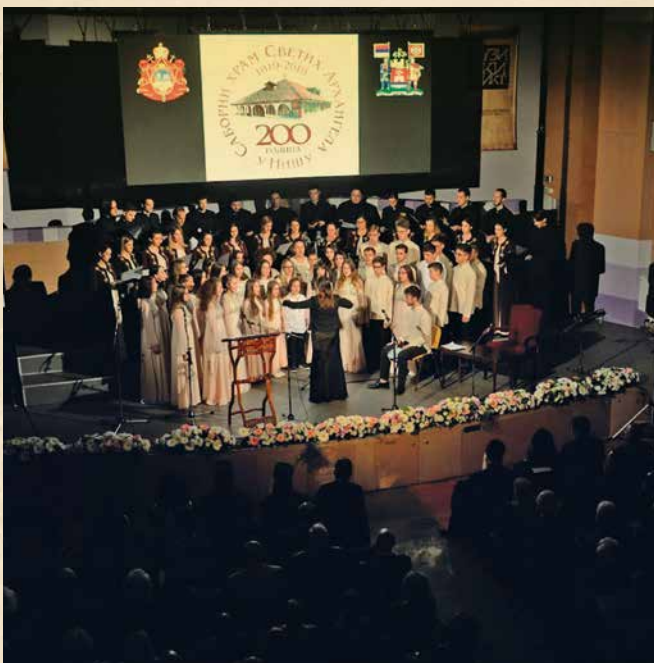
Данас у Нишу постоји петнаест храмова који прослављају име Божје, али пре двеста година, у истом овом граду, није било места где би се могло благодарити Богу. Строги турски закони су забрањивали постојање било каквог хришћанског храма или цркве на територији града. Једина места за молитву су биле домаће капеле у дому митрополита, у метосима Хиландарског, Дечанског и Рилског манастира, и приватне богомоље у домовима свештеника и неколицине угледнијих Нишлија. Све те капеле, скромне собице на које је била сведена Црква древне светоконстантиновске нишке катедре у околности-

ма краја XVIII и почетка XIX века под отоманском влашћу, биле су једини студенци „воде живе“, воде вере која поји жедне слободе, којом ће напојена читава једна генерација наших предака, упоредо са идејом националне обнове, изродити и прву идеју о неопходности изградње места духовне обнове православног народа нишког краја.

И чим су се стекле прве повољне околности, блажене успомене Митрополит нишки Макарије II, мало пре 1815. године, уз дозволу турских власти започиње градњу првог храма на територији града, коју наставља Митрополит Мелетије, да би храм завршио и освештао га 1819. године. Врло скроман, укопан у земљу, заклоњен високим зидом од погледа недобронамерних Турака, нови нишки саборни храм био је посвећен Светим архангелима, који и сами, бивајући бестелесне силе, не требају изразито материјално тело да би изразили своје присуство, нити је њихово тело ограничено увек једном истом појавном формом. Отуда, следећи своје небеске покровитеље, подражавајући њихов пример, као да је и овај

Мали саборни храм ставио себи у задатак да у свом историјском ходу своју душу, своје биће, пројављује увек кроз другачију спољашњост, мењајући се и преображавајући се током ова два века свог постојања, постајући све лепши, све већи, све раскошнији, не губећи притом ништа од свог карактера – остајући увек место којим је народни уздах, преточен у молитву, једном за свагда добио свој дом у овом граду. Као и у оно време, тако и данас Мала нишка саборна црква дели судбину свога народа: током ова два века трпела је разна пустошења, рушења, поплаве, одмазде Турака у српско-турским ратовима, суровости Бугара и Немаца у Балканским и Првом светском рату, када је из свог братства изнедрила и петорицу свештеномученика (Добросав Марковић, Јован З. Поповић, Цветко Богдановић, Илија Којић и јеромонах Киријак Хиландарац, старшина Нишког хиландарског метоха),

нацистичку окупацију, када је кориштена као лутеранска богомоља за потребе немачких војника, и братоубилачку страхоту Другог светског рата и безбожни период комунизма који је уследио... и одолела свему! И упркос свим недаћама, остала је, иако скромна грађевина, украс и понос овог града.

Од свог оснивања до данашњег дана „вакрсвала“ је пет пута, трудом и упорношћу нишких епископа и грађана овога града – пет пута је обнављана после сваког страдања, и улепшавана и проширивана у свако доба мира и благостања. Једно такво њено ново „вакрсење“ славимо и данас, њено двестото избегавање сурове замке времена, пропадљивости и трулежности, и њено пето освећење и тиме пето облачење у непропадљивост и заодевање у вечност, постајући местом сусрета неба и земље, Царства Божјег и историје. И што је најбитније, за својих двеста

година постојања, овај храм никада није престајао да буде „место које оживотворава“, да буде „непресушни извор благодати Божје која обнавља“ и „жила куцавица“ овог града: да му безбројним крштењима у њему даје живот и будућност; да га венчањима младих супружника учи о љубави и пожртвованости као истинском начину живота у заједници; да му исповестима покајника даје савест и указује на прави пут; да му кроз сваки принесени славски колач даје сталну поуку о благодарности за добра која примамо од Бога сваки дан; и као врхунац, да се у њему Светом литургијом освећује овај град и сви његови житељи већ поколењима двеста година, и надамо се, и молимо Христу Спаситељу и Светим архангелима да исти благослов уделе и небројеним поколењима која за нама долазе. Са том надом и молитвом у срцу имам част поздравити све вас, овде присутне, и пожелети вам добродошлицу и још једном се захвалити свима на труду који је свако на свој начин принео као своју жртву приликом ове последње обнове наше цркве, и тиме помогао да благодат Божја нађе пут према генерацијама које за нама долазе, помогавши да им у наследство оставимо „стан у дому Оца нашега“ какав је и овај наш Мали нишки саборни храм. Бог вас благословио!

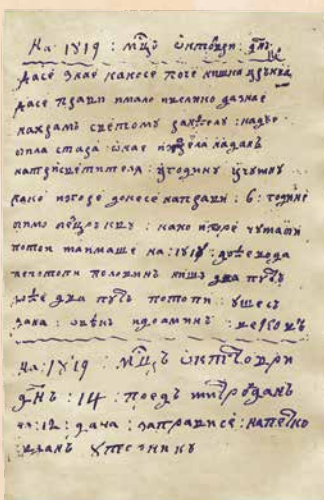
Мали Саборни храм Светих Архангела у Нишу 1819–2019.

Мали Саборни храм светих Архангела у Нишу, подигнут у тешко и страдално време у првој половини XIX века, саграђен је трудом и залагањем двојице нишких митрополита фанариота Макарија Трећег и Мелетија Мученика.

Изградња храма започета је, по свему судећи одмах након чегарске трагедије, негде око 1811. године.

Знаменити нишки свештеник Јован Поповић Иконом, о изградњи храма забележио је у свом Служебнику:

„На 1819. мсц октобри: ден 14. Да се знае како се поче нишка Црква да се прави и мало и велико да знае на храм Светому Ранђелу. Кад била стара она изгорела на дан на Три Светитеља: у годину чуму како изгоре док се направи: 6 године бимо без Цркву: како изгоре чума би потом имаше...”

Ународном предању је остало сачувано, а и археологија је доказала да се на овом месту налазио старији храм из непознатог периода. Због добрих односа Митрополита Макарија Трећег са Хуршид-пашом, османске власти допуштају градњу храма у Нишу. Да је идеја о подизању храма постојала и пре 1815. године сведочи и запис на икони Сабора светих Архангела, која се данас налази на иконостасу у храму.

„За време архијерејствовања Свепреосвећеног Митрополита нишког Макарија живописано је ових 13 светих икона... а бригом и старањем свепречасних и светих проигумана Хиландара господина Игнатија и господина Јоне, трошком пак и дарежљивим издатком Христољубивих старешина и осталих побожних хришћана, залагањем становника овог града; свију њих нека се сети Господ у Царству свом.“

Изградња храма је брзо напредовала, а трудом и залагањем Митрополита кир Мелетија, храм је у потпуности завршен и освећен 1819. године. По тадашњим турским законима, Црква није смела да буде висока, па је зато укопана у земљу. Такође, са јужне стране храма, поред пута, подигнут је и велики камени зид, да Турци не би имали поглед на храм. Поред цркве Митрополит Мелетије подиже и школу за хришћанску децу, а школски учитељи издржавали су се из храмовног фонда.

Предузимљиви и способни Митрополит Мелетије обешен је на Духове 1821. године на мосту код Нишке тврђаве под оптужбом да је припремао устанак, а храм је тада претрпео страдање и пљачку.

Прву обнову храм је доживео 1838. године, када су дограђени тремови и припрата. Тада је и срушен велики зид са јужне стране храма који је заклањао храм од очију Турака. Обновитељ храма био је Митрополит Григорије Србин, а његов гроб налази се иза олтара, са источне стране храма. На гробуј плочи стоји натпис:

„Овај надгробни памјатник блажено почившег оца нашег Григорија Србина свештеноначалника и митрополита Нишког родом из округ трнско от село Кожин свјаштено управљајуј кратковремено сполучи вјечни живот окт. 18. ден у 1842.“

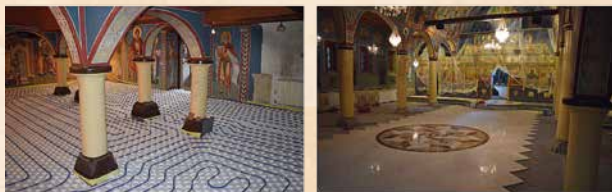
Увреме окупације у Првом светском рату, овај храм користили су немачки лутерански свештеници за потребе немачке и аустријске војске. Испред иконостаса био је постављен дрвени сто као трпеза, а у самом храму клупе за војнике. Испред овог храма на Светог Саву 1916. године бугарски цар Фердинанд, бугарски краљ Борис и фелдмаршал Август фон Мекензен извршили су смотру бугарске и аустро-угарске војске.

Нову обнову храм је доживео 1927. године. Због старости и влаге, храм је почео да пропада, а кров да прокишњава. Залагањем тадашњег Владике нишког Светог исповедника Доситеја (Васића), као и верног народа, храм је убрзо обновљен, освећен и оспособљен за богослужења.

Град Ниш је 23. јуна 1948. године доживео катастрофалну поплаву, када је и храм потпуно поплављен. Висина воде у храму била је преко 2 метра. Ипак, великим трудом Епископа нишког др Јована Илића и побожних Нишлија храм је брзо обновљен и поново освећен.

Након страшног пожара који је 2001. године прогутао велику Саборну Цркву, мали храм поново постаје мести окупљања верног народа на молитви. Обновом великог храма, обновљен је и мали храм. Његова унутрашњост је живописана, а припрата и параклиси су поплочани. Последњу обнову храм је доживео у години јубилеја своје двестогодишњице. Иконостас и иконе су рестауриране и засијале старим сјајем. У храму је промењен под, полијелеји, а читав ентеријер опремљен је новим мобилијарем.

СИНАКСАР СВЕТОМ ДОСИТЕЈУ НИШКОМ И ЗАГРЕБАЧКОМ, ИСПОВЕДНИКУ

**Доситеја
славнога
песмама
прославимо
верни,
пред
престолом
Цара
небескога
нашег
заступника**

Овај свети муж бејаше рођен крајем 1877. године, месеца децембра, у Београду, у сиромашној али побожној породици, која му на крштењу даде име Драгутин. Од детињства свога заволе Бога и мајку цркву, па у младости одлучи да учи богословију. Ангелски обрраз монашки примио је још у време учевања у славној Манасији, поневши име преподобног Доситеја, ученика славног аве Доротеја. Као најбољи од најбољих, од Митрополита (Јесмо ли и за митрополита рекли да иде велико почетно слово?) српског Михајла би послан у Кијев, на чувену Духовну академију, да се у науци хришћанској још више утврди. Жељан знања и наукољубив, из Кијева одлази у Берлин, где изучава протестантско богословље, а затим у Лајпциг, где учи философију. Године 1907. бива постављен за васпитача и професора богословије у Београду, но убрзо одлази у Француску на даље школовање на Сорбони. Кад наступише тешка времена, кад устаде народ на народ и царство на царство, Доситеј се врати да помогне свом народу. У време крвавих Балканских ратова, Доситеј путоваше по ратиштима делећи помоћ. У време кратког благодостања, би изабран Доситеј за првојерарха тада највеће и најмногљудније Епархије нишке.

Већ неколико дана по устоличењу, подиже Доситеј са свештеницима својим споменик славном Митрополиту мученику кир Мелетију и величанствено прослави шеснаест векова слободе хришћанства. Но убрзо након овога, опет устаде народ на народ и царство на царство. Наступише тешка времена, а Ниш постаде престони град. У њему се сјати мноштво сиротих, гладних, болесних и потребитих, а Доситеј их све примаше и збрињаваше. Кад из Ниша под најездом сви великаши отидоше, Доситеј остаде да чува и брани народ, па због овога многе муке претрпе и прогонство претрпе. По окончању страдања, са мноштвом својих састрадалника врати се у Ниш и затече тужно стање: цркве попаљене, манастири опљачкани, свештеници и монаси поубијани. Његов дом постаде дом утехе свим невољнима: удовим женама свештеника и сиротој деци њиховој. Са својим брижљивим несрпским пријатељима подиже дом за ратну сирочад, коју храни, поји, обува и одева, школује и пази. Оснива у манастирима домове и школе за слепу и слабовиду

децу и привредну задругу са штампаријом, која ће својим радом све њих да издржава.

У новоствореној послератној држави, један је од главних представника Светог сабора, који је ушао у Константинопол и молио да наша црква добије статус патријаршије. Нова времена донела су и многе промене, па Свети Доситеј постаде и апостол и просветитељ словенских народа; чешког, пољског, словачког и поткарпатског. На просторима древне Моравске он наставља оно што су Света браћа Кирило и Методије започели. Задивљени његовом љубављу и учењем, мноштво народа похита у његово очинско наручје. Он најпре у свету веру православну преведе потоњег мученика Горазда Павлика, а са њим и сто педесет хиљада верних, и тако постаде један од највећих апостола, мисионара и просветитеља XX века.

У Епархију нишку прима на хиљаде руских монаха и монахиња, свештеника, официра, професора, научника и уметника, који у његовом загрљају налазе себи уточиште и спас. Као најбољег, Свети сабор изабира га 1932. године за првог Митрополита новоосноване Митрополије загребачке. Са нишке железничке станице у сузама владику Доситеја испраћа три хиљаде људи. У Загребу Доситеј учи, просвећује, бодри, брине, храбри и чува. И опет, као и раније, устаде народ на народ и царство на царство. И почеше многи друге прогонити и изгонити. И настаде време када многи убијаху, мислећи да Богу службу чине. И ове мученичке кончине би удостојен и Свети Доситеј. Ухапшен, бијен и мучен, у тешком стању бива пребачен у Београд, где у Манастиру Ваведење мирно умире 13. јануара 1945. године.

Пре своје мученичке кончине, желећи да тужни народ утеши, из Загреба по Божићу 1932. године, на данашњи дан (31. децембра/13. јануара) шаље писмо, свагда важно и подједнако сада као и тада снажно, у коме између осталог пише: „Ми смо радосни, ми смо весели, иако је веза која нас је везивала двадесет година раскинута. Велики низ година, али и година судбоносних провели смо заједно. Ви сте били моји и ја сам био ваш. Радовали смо се у радости и туговали у тузи, а несрећу делили. Обраћам се свима вама у лепом граду Нишу, граду великога и светога цара миротворца и равнога светим апостолима Константина, славном граду Немањином и бесмртнога јунака чегарског Стевана Синђелића, незаборављеном граду наших свештеносвештеника. Ми се растајемо, а на растанку вам поручујемо: бићемо срећни ако чујемо да хвале вашу ревност, побожност, честитост, једнодушност и слојност у добру. Бићемо срећни и пресрећни ако останете увек онакви какве смо вас ми оставили. Особинама, врлинама ваше душе ми смо се увек хвалили, јер сте заиста били достојни похвале.“

Молитвама Светог владике Доситеја,
Господе Исусе Христe Боже наш,
помилуј нас!!!

Синаксар
саставио
ђакон
Далибор
Мидић

ДА ВОЛИМО СВОЈЕ, А ПОШТУЈЕМО ТУЂЕ

**Разговор са
мр Иваном
Николићем,
професором
верске наставе
у Гимназији
„Светозар
Марковић“
у Нишу**

Мр Иван Николић је дугогодишњи катихета Гимназије „Светозар Марковић“ у Нишу, школе у којој се број ученика опредељених за верску наставу налази у сталном порасту, а ваннаставне активности под његовим руководством постају све развијеније.

Професор Николић рођен је у Врању, где је и одрастао. Завршивши основно образовање у години рата, нашао се међу кандидатима које је Епархија врањска послала на школовање у Грчку. Тамо је, сходно постојећем систему школства, похађао девети разред основног образовања под окриљем црквене гимназије, након чега је уписао трогодишњу средњу богословију, односно Црквени лицеј у Килкису. Богословске студије завршио је у Солуну, где је, под менторским руководством знаменитог професора Јаниса

Петруа, 2014. године одбранио магистарску тезу из социологије хришћанства, на тему религијског плурализма у савременој Србији. Након краћег времена проведеног у Београду и родном Врању, где се бавио преводилачким радом, Иван Николић добио је канонски пријем у Епархију нишку и 2016. године постао професор верске наставе у једној од најзначајнијих нишких школа.

Како сте се у претходне три године снашли у улози гимнзијског професора?

Ова гимназија је у скорој прошлости имала веома квалитетне катихете који су оставили траг у њеној историји. То је реномирана школа, по својим достигнућима једна од најбољих у Србији и региону. Кроз добродошлицу и прихватање од стране директора и комплетне стручне службе, увидео сам професионалност која ме је задивила. Поред одличног колегијалног односа између свих нас, створили су се пријатељски односи којима се јако поносим. Изабран сам у разне тимове школе, као што је и тим за промоцију гимназије, и за координатора ученичког парламента.

У овој школи поклања се велика пажња квалитету наставе и свеобухватној едукацији ученика. Заједничка интересовања за спорт, тренинг, музику и остале ваннаставне активности увелико су допринела нашем зближавању и отворенијем приступу. Мој циљ је био да се сваки ученик ослободи и изложи своје лично мишљење – без страха од осуде, подсмеха или било чега што би нарушавало његову слободу изражавања.

Које практично-наставне и ваннаставне активности сте успели да покренете са ученицима?

Моје ученице посећују славу Кола српских сестара у Нишу, која се литургијски обележава. Ове године петнаест ученица ове школе званично је приступило и подмладило ово традиционално хуманитарно друштво, својим активностима уско везано за живот цркве. Оне су самостално у школи организовале једну акцију и прикупиле значајну новчану помоћ за установу социјалне заштите „Мара“ у Нишу. Ученички парламент ове школе, предвођен председником и координатором парламента, у протеклих годину и по дана скупио је више од пола милиона динара у добротворне сврхе. Сами ученици иницирали су неколико већих и мањих, успешно реализованих, хуманитарних акција. Известан број одељења посећује домове за незбринуту децу и од своје уштеђевине донирају поклоне и пакетиће.

Гимназија је, на челу са својим ученичким парламентом, ученицима и професорима, за један дан прикупила вредан прилог за куповину намирница и општих потрепштина као помоћ вишедетним породицама на подручју Медвеђе, чиме се прикључила дуготрајној акцији Епархије нишке. Око две стотине ученика Гимназије „Светозар Марковић“ учествовало је на свечаном дочеку великих архијереја Православне цркве приликом њиховог доласка у Ниш – Патријарха александријског 2017. године и Патријарха антиохијског 2018. године. Приликом доласка француског амбасадора, који је заједно са Епископом нишким посетио Гимназију, ученици и професори дочекали су Епископа у дворишту школе на начин који доликује оваквом свештеном лицу. Претходне, 2019. године, велики број ученика школе учествовао је у опходу око цркве и традиционалним литијама, на Недељу православља и на празник

Силаска Светога Духа. Наредне године, Гимназија „Светозар Марковић“ пријавила се за домаћина храмовне славе Саборне цркве у Нишу.

Која су најважнија знања која сте стекли на студијама у Солуну, а сада их можете применити у катихетском раду?

Данашњи свет живи у плурализму, националном, етничком, религијском итд., који је последица планетаризације савремене културе. Позитивна ствар је то што данас све велике религије проповедају и залажу се за сличне вредности, теже да постигну мир и омогуће заједничко живљење. Како Библија каже да ће благословени бити миротворци, тако је потребно и ослонити се на изворна учења која не позивају на раздоре и рат, већ на мир. На часовима истичем да и Стари и Нови завет говоре о милосрдном, добром Богу, позивају на љубав. Познато је да су наши простори одувек били тремеђа Православне цркве, Исламске заједнице и Католичке цркве, због чега је ово поднебље одувек било изузетно осетљиво. Укратко, са успехом преносим ученицима из године у годину да је потребно имати поштовања и толеранције према људима других вероисповести и другачијих веровања, према онима који се разликују од нас у вери и схватањима вере.

се схватања вере и религије негде у потпуности разликују, а негде и делимично слажу. Та разноликост и богатство, могу слободно рећи, изразито је значајна. Моја дужност је да ученицима омогућим да изграде хришћански став према савременим схватањима слободе, љубави, заједнице.

Која је сврха верске наставе и у чему је важност њеног одржавања у школама?

Православна веронаука нема за циљ да упозна слушаоца са истином о Богу, већ да га упозна и доведе га у заједницу, лицем у лице, са самим Богом. Наравно, катихета ово не чини и не треба да чини силом свога ума и речи, него уз помоћ благодати Духа Светог, коју прима благословом свога епископа за ову службу. Циљ није ни успешност наставе саме по себи, оно чему тежи просветни систем са свим својим евалуацијама и модификацијама, већ одговорни сусрет ученика и Бога до којег катихета доприноси да дође. Не постоји мерило продуктивности верске наставе, јер ниједан професор, као ни ученик, као онај који предаје и као онај који прима, нису исти. Ако и нема резултата у одређено време, ко зна да семе неће пустити корен и донети род у време када нико не очекује?

Потребно је да схватимо да живимо у свету различитости и да је потребно имати поштовања према тим различитостима. Када ми успемо да покажемо разумевање, поштовање и љубав према онима који се разликују од нас, онда можемо и да очекујемо позитивну реакцију, исто или слично узвраћање. Самим таквим понашањем ми показујемо Христову љубав према ближњем, колико год се овај разликовао од нас. Мојим часовима присуствују ученици који редовно долазе на богослужења и учествују у црквеном животу, али и они који су атеистички настројени, као и они чија

Како својим ученицима често говорим, све је ствар њиховог личног избора. Чак и ако те као малог родитељи пошаљу на веронауку, чим мало одрастеш и сматраш да то не желиш – можеш одустати. Било би штета да нема овог предмета, јер много је оних који би без њега тешко дошли у ближи контакт са црквом и Богом. Ми на часовима веронауке изучавамо и усредсређени смо на хришћанство, али далеко од тога да учимо да друге вероисповести и друге ставове треба омаловажавати или чак мрзети. Учимо да волимо своје, а да поштујемо туђе.

ЦРКВЕНА ВЕРОНАУКА У НИШУ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ ДВАДЕСЕТОГ БЕКА

Недуго након ослобођења од окупатора у Другом светском рату и избијања социјалистичке револуције у Југославији, верска настава је, без ваљаног образложења и мимо правних основа, одстрањена из државног школског система ове земље. Нова владајућа идеологија није погодивала сарадњи цркве са државним структурама, нити је било омогућено даље планско остваривање хришћанске мисије у друштву. Израз који смо употребили у наслову (црквена веронаука) незваничан је и донекле упроштен. Он се односи на једину могућност која је тада остала црквеним властима – да о духовном образовању своје пастве, пре свега деце, брине у оквирима властите организације, ослањајући се, како се тада говорило, на сопствене снаге. Готово сва расположива енергија српских архијереја била је преусмерена на основно збрињавање свештенства, црквене имовине и других елемената црквене структуре.

Данас не постоје сређени подаци о томе како се, где и у којим размерама црквена веронаука организовала у првим годинама социјалистичке владавине. Из разумљивих разлога, никаква евиденција о томе није вођена нити се о томе

данас може наћи довољно података. По доласку на чело Српске православне цркве крајем педесетих година, Његова светост Патријарх Герман предузео је задивљујуће напоре да све елементе њене организације постави на добре темеље. Један од тих елемената била је и верска настава за децу, која је почела да се одржава при готово свим београдским храмовима. Постоје сведочанства о томе да се највећи број деце (чак до шездесеторо) на недељној веронауци окупљао у Покровској цркви и у Цркви Светог Георгија на Чукарици.

Прва веронаука у Нишу, после дужег оправданог неодржавања, организована је у време када је Епархијом нишком администрирао Његово пресвештенство Епископ жички Василије, 1973. године. Најпре су у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле биле обновљене светосавске приредбе са рецитацијама у извођењу деце побожних хришћана. У оно време, литургије у Саборној цркви у Нишу посећивало је свега двадесеторо до тридесеторо најревноснијих верника. Програме за светосавске свечаности на којима су учествовала њихова деца, састављао је ђакон Мирољуб Стојановић, који је као студент теологије раније већ био ангажован на веронауци са децом у једном од горепомнутих београдских храмова, да би касније, на постдипломским студијама у Солуну

(управо из области хришћанске педагогике) теоријски утврдио и надоградио своја искуства. Верско образовање деце при Саборној цркви у Нишу покренуто је тако што су родитељи малих учесника на приредбама почели да их доводе и на редовне недељне литургије током године, како би после богослужења та деца, у просторијама свештеничке библиотеке у порти Саборног храма, могла да слушају часове веронауке.

Црквена веронаука у Нишу добила је велику подршку новопостављеног Епископа нишког г. Иринеја, данас Његове светости Патријарха српског. С његовим благословом, веронаука коју је водио ђакон Мирољуб одржавана је без престанка наредних десет година. Број деце у малим просторијама библиотеке достигао је и до триде-

Најпре су у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле биле обновљене светосавске приредбе са рецитацијама у извођењу деце побожних хришћана. У оно време, литургије у Саборној цркви у Нишу посећивало је свега двадесеторо до тридесеторо најревноснијих верника.

сеторо. Несебичну помоћ у одржавању веронауке за децу давао је још један факултетски образован нишки свештеник, некадашњи професор Призренске богословије Душан Стевановић, који је у једном периоду служио и као старешина Саборног храма. У периоду од 1978. до 1985. године, у просторијама Епархијског двора, отац Душан држао је веома квалитетна предавања студентима, обучавајући их да буду активни чланови цркве и часни хришћани. Треба имати у виду да су црквене катихетске активности у оно време одржаване под велом тајности, јер су службе државне безбедности, штитећи тадашњу атеистичку идеологију власти, под најозбиљнијом присмотром држале сва кретања образованог свештенства.

Друга градска црква у којој је организована редовна веронаука, најпре за децу, а од деведесетих година и за одрасле, био је Храм Светог Пантелејмона – где је отац Мирољуб Стојановић, након рукоположења, 1983. године био постављен за пароха, а убрзо и за старешину. Часове верске наставе при Саборном храму у Нишу наставио је да води парох Душан Стевановић, са мање или више успеха, све до деведесетих година, када је обновљен састав Нишке црквене певачке дружине „Бранко“ – која је, захваљујући љубави и ангажовању јереја Бранислава и Саре Цинцаревић, преузела целокупну мисију укључивања младих у живот цркве. Права обнова црквене веронауке при Саборном храму догодила се средином деведесетих, доласком искусног протојереја Влајка Грабежа, под чијим је руководством

више стотина деце у Нишу добило своју прву верску поуку. Овом знаменитом свештенику асистирало је неколико помоћника – пре свих Јована Микић, Сузана Миловановић, Драган Грабеж, Саша Благојевић и потписник ових редова. О православном васпитању деце која су се укључивала у живот цркве, бринула је и управа младог састава хора „Бранко“, на челу са гђом Јованом Микић и њеним супругом, свештеником Ненадом Микићем. У трећем нишком храму, Цркви Светог Николаја, обухватну пастирску бригу о младима водио је тадашњи старешина и духовник, јереј Радован Петровић.

Упркос евидентном успеху у раду нишких свештеника са младима деведесетих година прошлог века у Нишу, евиденција о веронауци и другим облицима пастирског рада није била подробно вођена. Сви напори цркве били су усмерени на испуњење вишедеценијског захтева цркве упућиваног државним властима – да верска настава буде враћена у државни школски систем. Када је то, на самом почетку двадесет првог века, остварено, Епископ нишки Иринеј поставио је двојицу нишких свештеника који су имали највише искуства у организовању црквене веронауке – протојереје Влајка Грабежа и Мирољуба Стојановића – првог за председника Катихетског одбора Епархије нишке, а другог за секретара и вршиоца дужности исплате вероучитеља. У тим првим, најтежим годинама, они су администрацију верске наставе поставили на добре основе, на којима се она до данас успешно одржава у свим основним и средњим школама у Епархији нишкој.

Упркос евидентном успеху у раду нишких свештеника са младима деведесетих година прошлог века у Нишу, евиденција о веронауци и другим облицима пастирског рада није била подробно вођена. Сви напори цркве били су усмерени на испуњење вишедеценијског захтева цркве упућиваног државним властима – да верска настава буде враћена у државни школски систем.

Ћакон Ранђел Стошић МОРАЛ ОПРАШТАЊА КОД ДЕЦЕ

Педагошки приступ
др Јустина Поповића

Аутор је доктор педагошких наука, ђакон при Храму Св. цара Константина и царице Јелене у Нишу, професор Призренске богословије *Светиој Кирила и Методија* у Нишу и предавач на Вишој педагошкој школи у Лесковцу

заједници, домовини, раду, материјалним и духовним вредностима.

Извини и *ојросџи*, два појма, иако су међусобно у уској вези, нису идентична. *Извини* (συγγνώμη) долази од глагола ἠνώρισω и указује на исповедање и признање кривице. Реч *ојросџи* (συγχώρηση) долази од глагола χωράω – налазити се у истој заједници, у истом простору, признати своје грешке и позвати *жрџиву* у *зајрљај ојрашињања*.

Опраштање је спремност да се одрекнемо права на огорчење, негативну процену и игнорисање особе која нас је неправедно повредила, развијајући при том оно што особа није заслужила: саосећање, великодушност, па чак и љубав.

Опраштање има свецели карактер и управљено је на прихватање човека. Човек постаје оно што јесте: *Човек*. Опрости значи: „престајем да наносим зло, престајем да чиним дела зла, настављам живот без освете и мржње“. Дакле, иако је концепцију опраштања тешко одредити и дефинисати, општи приступ је да оно води превазилажењу огорчења и ствара унутрашње ослобођење и *излечени* однос са својим ближњим.

Јустин Поповић се не бави посебно проблематиком опраштања код деце. Међу-

тим, у његовим се текстовима налазе савремене мисли и идеје *о ојрашињању код деце*:

„Предраго ми чедо у Господу, нека је под вечним благословом Спасовим и твоја савест, и твоја душа, и твој ум, и твоје срце, и све што у њима бива, и све што се са њима збива. Речју, васцело биће твоје и сав живот твој [...] О, чедо моје мило, и чеда моја мила, опростите мени свегрешном што се усуђујем учити вас [...] Теби и свима вама мој недељиви бесмртни загрљај у Господу, с љубављу која не престаје“.

Опраштање је код Јустина праг са којег он посматра свако српско дете. Потребно је учити где

Данас се више него икада поставља питање улоге и важности опраштања у свакодневној нашој заједници. Начин на који се углавном приближавамо опраштању је груб и површан, тако да не рађа много наде у правилно поимање истог. Опраштање захтева самосвест и друштвени разум човека. Човек је позван да размишља, ствара и расуђује. Мисли и акције човекове нису механички догађаји, већ одражавају расположење и жеље. Дакле, један од најнеодређенијих појмова савремене педагогије, психологије, теологије и социологије јесте *ојрашињање*. Педагози и родитељи се данас боре за једно *морално васишњање ојрашињања* усмерено према себи, према другима, друштвеној

Тражење
опроштаја
енергија је
која води
признању
кривице,
јер оно
поништава
деструктивне
последнице.
Признање
кривице
указује да
починитељ
показује
знакове
жаљења и
потврђује
реалност
бола жртве.

Јустин Поповић говори о опраштању и чему служе његове мисли у данашњој савременој заједници. Без обзира што Јустин појмовно не разрађује питање *опраштања код деце*, у његовим делима се сам појам појавио и обележио нову савремену концепцију.

Опроштај је један од најважнијих аспеката у људском животу и одређује личност и карактер човека, морални чин људског напретка. Тражење опроштаја, по мишљењу Јустина Поповића, енергија је која води признању кривице, јер оно поништава деструктивне последице. Признање кривице указује да *починитељ* показује знакове жаљења и потврђује реалност бола *жртве*. Према Јустину Поповићу, признање кривице побољшава перцепцију ега *жртве*. Оно дозвољава жртви да превазиђе негативне емоције попут мржње, сумње, усамљености, неповерења и фрустрације.

Две велике благодати које су потребне једном детету у овом животу јесу вера и опраштање. Оне су два крила којима оно лети у бесмртност: „Благи Господ је дао ту свету врлину да њоме искорењујемо из себе, спаљујемо сваки грех, сваку страст, сваку смрт“.

Јустин сматра да је први корак опраштања покајање. Он учава опасност да се опраштање одвија без покајања: „Покајање је подвиг који растреса целог човека, све биће његово. Оно преоре и прекопа целу њиву душе људске“.

Према јасној Јустиновој мисли, опраштање је промена ума: „Са променом ума у човеку се мења све, обнавља све. Зато се покајање и назива у Еванђељу метаноја, што значи: промена ума, обнова ума“. Иако се опраштање јавља у хеленској философији, у Јустиновим делима добија ново рухо: „Спаситељ је дао покајање као васкрсење из мртвих, а покајање (опроштај) свако мора од нас имати. Свако мора себе приморавати на покајање (опроштај) и васкрснути себе из сваког греха“.

Опраштање је васпитач побожности, мелем за рањену душу: „Оно човека претвара у радионицу бесмртних мисли, бесмртних осећања, бесмртних дела. Јер свака мисао човекова, ако се заврши Богом, постаје бесмртна и вечна; тако и свако осећање, и свако дело и свако расположење“.

У центру Јустинове богословско-педагошке мисли стоји Исус Христос, који излива свим члановима цркве божанску милост, благодат и живот. Црква је Богом створена заједница логосних бића, постоји за човека и прихвата његово

кајање и узрастање, његово литургијско отелотворење. Опростити ближњем значи сматрати га важним, значајним и достојним части. Дати човеку исту онакву вредност, достојанство и права као самом себи.

Црква је, како Јустин Поповић наглашава, чудесна радионица животног спасења, обожења, преображења и просвећења, она је ратиште где се земаљско прерађује у небеско, земља прелази у небо, нерелигиозност у религиозност, неморални живот у морални, мржња у опроштај. Дакле, супротно опраштању, како Јустин закључује, стоји савремена модерна пилула – *зайвореност*, и она чини да отворени поглед ка жртви увек буде тежак. Стога, према Јустину Поповићу:

- опраштање мора бити добровољно дело;
- опраштање мора ићи са грижом савести;
- опраштање мора бити искрено;
- у искреном опраштању починилац именује зла дела;
- истински покајани починилац признаје своју кривицу у зачетку;
- признање кривице долази са одлуком да се не понављају иста недела.

Јустин Поповић наводи сметње опраштању:

- мишљење да ће опроштај одузети радост;
- клонулост духа;
- нада у избегавање казне;
- страх од погрде;
- немарна и млитава нарав.

Према Јустину Поповићу, прво средство за опраштање је озбиљно разматрање: „Разматрам путеве своје, и обраћам ноге своје к откривењима Твојим!“ (Пс. 119, 59). Разматрање отвара следеће видике, и човек препознаје:

- свако зло је одступање од добра;
- зло је ходање насупрот добру;
- зло је дубоко незнање;
- зло је комад очајања;
- у злу се налази одвратна незахвалност;
- зло је понижавајућа ствар;
- свако учињено зло је пропаст;
- почињено зло је терет;
- зло је дуг;
- у злу се налази обмана;
- зло је духовна болест;
- зло је робовање;
- свако зло има у себи болест која се шири;
- зло је досадна ствар;
- зло је бесмислена ствар;
- у сваком злу се налази свирепост;
- зло је духовно непостојање;
- зло без праштања тежи коначном уништењу.

Опростити
ближњем
значи
сматрати
га важним,
значајним и
достојним
части. Дати
човеку исту
онакву
вредност,
достојанство
и права као
самом себи.

ЈЕРЕЈ МИЛЕ ВЕЉКОВИЋ

Јереј Миле Вељковић рођен је 26. августа 1958. године у Нишу, где је завршио основну школу. Након тога уписао је Богословију Светих Кирила и Методија у Призрену, а завршио своје средњошколске дане у Сремским Карловцима. Студирао је на Богословском факултету Српске православне цркве у Београду, као један од ретких у тадашњим генерацијама. Положио је све испите, али није стигао да дипломира. Ступио је у брак са Слађаном Јовановић, правницом, са којом је имао троје деце. Једно време био је активни члан Црквене певачке дружине „Бранко“, захваљујући искуству у хорском певању које је стекао као студент.

Рукоположио га је Епископ нишки г. Иринеј 1986. године. Од почетка до краја свог пастирског труда служио је у парохији у селу Доњем Међурову код Ниша. Временом су се из његове парохије издвојиле још две данашње црквене јединице у Архиепископском намесништву првом нишком. Заслужан је за обнову цркве и конака у Доњем Међурову. Последњих десет година обављао је своју парохијску службу упркос великим здравственим проблемима. Упокојио се након дуге и тешке болести, 21. октобра 2019. године. Сахрањен је иза храма у којем је читавог свог живота служио.

СЛОБОДАН ВУЧКОВИЋ

Слободан Вучковић рођен је у Нишу, 7. септембра 1941. године, у породици старих занатлија. Његов отац, Радослав Вучковић, био је предратни шпедитер који се упокојио још у младим годинама. Малог Слободана подизала је мајка, која је била озбиљна жена и изузетно патријархална особа. Живот их је одвео у Београд, где је Слободан растао крај Храма Светог Саве на Врачару. Његова побожна мати била је велики ктитор ове светиње. У дому Вучковића редовно се славиле Ваведење Пресвете Богородице. На славски дан, та кућа је постајала свето место које је окупљало најдраже пријатеље. Међу њима је био и Најсветији Патријарх српски, а тадашњи Епископ нишки г. Иринеј.

Слободан је био веома образован, радан, марљив, брз и нарочито креативан човек. Његова реч била је одмерена и блага, али увек добро аргументована. Са оваквим врлинама које је кроз живот изградио, осмелио се да оснује приватно предузеће за производњу алуминијумске и PVC столарије, под именом „Визус“. Ова кућа постала је ктитор многих храмова и парохијских домова. Љубав према Господу, коју је Слободан на тај начин исказивао, неодвојиво се огледала и у његовој љубави према ближњима. Отуда је Слободан имао велики број пријатеља који су према њему гајили оданост и поверење. За немерљиве заслуге у помагању обнови Саборног храма у Нишу, Епископ нишки г. Арсеније одликовао га је архиепископском граматом захвалности.

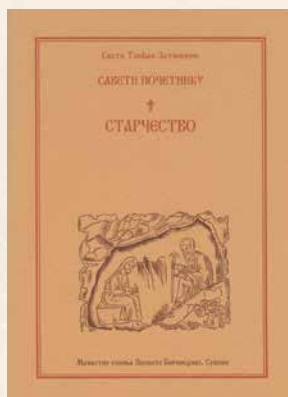
Слободан Вучковић оставио је за собом супругу Миру и ћерке Марију и Милену. Упокојио се у Солуну, 24. новембра 2019. године. Опело су му служила дванаесторица свештеника. Његов дугогодишњи парох, протојереј ставрофор Влајко Грабеж, одржао је надахнуту беседу. На почетку говора прочитан је телеграм саучешћа Његове светости Патријарха српског г. Иринеја. Четрдесетодневни парастос служио је Епископ нишки г. Арсеније у присуству дванаесторице свештеника.

**Са светима
упокој Христе,
душе слугу
Твојих,
тамо где нема
ни болести
ни жалости,
ни уздисања,
но где је живот
бесконачни.**

МОНОГРАФИЈА О САБОРНОЈ ЦРКВИ ПРОМОВИСАНА У НИШУ

С благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, управа Саборног храма у Нишу организовала је 2. новембра 2019. године промоцију монографије *Саборна црква у Нишу* др Мише Ракоције. На промоцији у сали Светосавског дома, чији је модератор био старешина Саборног храма у Нишу, протојереј ставрофор Бранислав Цинцаревић, говорили су Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније, историчарка уметности др Миљана Матић и аутор, др Миша Ракоција. Књига је објављена поводом великог јубилеја – две стотине година од изградње Малог саборног храма, у издању Православне епархије нишке и Саборне цркве Силаска Светога Духа на апостоле. Преглед историје Нишког саборног храма у овој књизи обухвата периоде од најранијег катедралног седишта и обнове Нишке епископије, првих помена Саборне цркве у Нишу и времена даљих промена, све до новијег доба, када Саборна црква постаје седиште Митрополита и матица Епархије. У другом делу књиге обрађују се теме настанка и развоја комплекса Саборне цркве, архитектуре Малог и Великог саборног храма, теме о иконостасима, појединачним иконама, зидном сликарству, као и савременом црквеном живопису који се налази у овим богомољама. Неколико дана раније, 25. октобра 2019. године, монографија о Нишкој саборној цркви била је представљена у оквиру 64. Сајма књига у Београду, где су о њој говорили Његово преосвештенство Епископ нишки Арсеније, старешина Саборног храма у Нишу – протојереј ставрофор Бранислав Цинцаревић, и аутор Миша Ракоција.

О ВАЖНОСТИ ПОВИНОВАЊА ДУХОВНОМ РУКОВОДСТВУ

Свети Теофан Затворник, *Савети почитљиву или Живој под духовним руководством*, Суково: Манастир Успења Пресвете Богородице 2019.

С благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, братство Манастира Успења Пресвете Богородице у Сукову, на челу с настојатељем, архимандритом Серафимом, приредило је и објавило нову духовну читанку – превод једног знаменитог светоотачког дела *Чини пошредно покаяшмусја и встјуившиму на добрый чини срасения*. Иако је реч о аутору који је живео у релативно блиској прошлости, обимни писани опус Светог Теофана Затворника несумњиво спада у важније класике православне духовне литературе. Део ове грађе преузет је из необјављених хиландарских превода, док је остатак приређеног текста превела Драгана Тодоровић. Ова, по броју страна невелика, али по значају немерљива књига осмишљеног и записаног духовног искуства, објављена је уз помоћ Министарства правде Републике Србије – Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама, у тиражу од 1500 примерака. Услуге прелома, слога и штампе преузело је предузеће *Pi-press* из Пирота. Након уводног дела, у којем Свети Теофан пише о пастиру као жртви која се приноси, следе поглавља под насловима „Живот под руководством“, „Живот по правилима“, „Тесан и напоран пут“, „Ревност за спасење“, као и посебан део о смислу и важности старчества, односно духовног руковођења, у вековном предању православног хришћанства.

ВЕЛИКА НИШКА ПРОМОЦИЈА КАПИТАЛНЕ ИСТОРИЈЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

С благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, 22. децембра 2019. године, у Светосавском дому у Нишу, одржана је промоција капиталног епархијског издања – монографије *Историја Православне Епархије нишке*, аутора ђакон Далибора Мидића, катихете и архивара Епархије нишке, које је изашло из штампе у години обележавања осамстогодишњице самосталности Српске православне цркве. Пред пуном салом Светосавског дома, речи хвале делу, али и његовом аутору, ђакону Далибору Мидићу, на великом труду и посвећености, упутио је Преосвештени Епископ нишки Арсеније. Он је исказао захвалност Богу што Епархија нишка, као једна од најстаријих дијецеза Српске православне цркве, са својих хиљаду и седамсто година постојања на овим просторима, у наше време добија и књигу која ће на достојан и репрезентативан начин говорити о историји цркве на овим просторима, од најранијих времена ове епархије, па све до данас. Модератор и други говорник на овој промоцији био је професор Ивица Живковић, уредник часописа *Глас Епархије нишке*. Потом је о свом раду говорио и ђакон Далибор Мидић, који је благодарарио свима који су му на било који начин олакшали године рада на монографији. Ово капитално дело такође је представљено на овогодишњем Београдском сајму књига, 25. октобра 2019. године, када су о њему, поред Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија и аутора, говорили још и управник Музеја Српске православне цркве – ђакон Владимир Радовановић и јеромонах Нектарије Ђурић.

Анастасија Горгиев

ЈЕЗИК И ДУХОВНОСТ

Још од давнина је у човеку постојала потреба да изрази своју суштину, те је из тих разлога сматрао свој језик, који је фундаментално средство људске комуникације, својеврсним Божјим даром. Језик и култура су такође одувек били у блиској вези, па како је језик утицао на формирање културе, тако је важило и обрнуто – култура је, не мање, утицала на језик. Зато можемо рећи да лингвистика није само наука о језику, већ и наука о човеку, будући да је она у сталном додиру са другим наукама: антропологијом, филозофијом, психологијом, социологијом, књижевношћу... То прожимање разних дисциплина се највише огледа у томе што језик заиста обликује човеков начин мишљења, његову концепцију света, као и његово конкретно,

свакодневно понашање. Зато је неопходно, осим пуког лингвистичког проучавања, покушати и из других углова испитати овај феномен.

Уколико дубље анализирамо сам језик, уочићемо да је његова морфологија, синтакса, сам склоп реченица и семантика, граматичка структура уопште, далеко комплекснија појава, него што се то на први поглед уочава. Сваки језик има своју специфичност, своју лепоту, и сваки језик у својим дубљим структурама показује одређену егзактност, па и својеврсну савршеност. „У почетку беше Реч и Реч беше у Бога“. Постојање овог цитата из Библије сведочи нам о томе да се и тада наслућивала Божја, односно логосна природа језика. Па ипак, да ли се људским језиком може описати божанско, заправо, оно неухватљиво и неизрециво? Сасвим је сигурно да људски језик има своја ограничења и да људско биће пред божанским

остаје затечено, без неких великих могућности да проговори о мистичном искуству које је доживело. То не значи да треба одустати од испитивања језика и уочавања његове метафизичке природе, јер је можда управо наш језик, који се не случајно дуго времена сматрао даром Божјим, оно средство које нам омогућава да доспемо до Њега, и истовремено дубље упознамо себе.

Ауторка је докторанд филолошких наука Филозофског факултета Универзитета у Нишу

Лингвистичка дисциплина која се бави повезивањем језика и теологије назива се теолингвистика и она је релативно нова научна грана. Наравно, како су се развијала људска друштва и повећавао обим знања, сакрални језик је почео да се изучава и у оквиру теологије, религиологије и хуманистичких наука, па и других друштвених дисциплина. Међутим, теолингвистика данас почиње да се конституише као засебна лингвистичка наука. Она се може дефинисати као научна дисциплина која настоји да истражи тзв. религијски језик, тачније, како он функционише у разним „религиозним“ ситуацијама. Генерално, проблем данашњице је у томе што готово сваки сегмент друштва, културе, заједнице, постаје прилично профанизован, укључујући и сам језик. Савремени човек као да је изгубио осећај за разликовање сакралног од световног језика, те се реч, као што је рецимо *Бој*, користи не само у профаном, већ и у отворено blasphemичном смислу, нпр. у клеветању, ружењу, псовању и сл. Некада је постојала строга граница између ова два вида изражавања, па су се из тих разлога у разним културама и заједницама тзв. Свети списи не случајно бележили само на сакралним језицима. Тако је у Индији постојао ведски језик, на Блиском истоку арамејски, арапски и старојеврејски, у некадашњој Персији језик зороастризма, а у Европи латински и старогрчки језик.

Проблем данашњице је у томе што готово сваки сегмент друштва, културе, заједнице, постаје прилично профанизован, укључујући и сам језик. Савремени човек као да је изгубио осећај за разликовање сакралног од световног језика.

Може се рећи да је данас све мање то случај, а да се све више брише граница између светог и профаног. Томе је вероватно допринео и продор природних наука и технолошких изума у свест савременог човека, а рационализација свих појава довела је до тога да се чак и љубав посматра као резултат скупине хормона, као један *par excellence* биолошки, хемијски и друштвени феномен. Друштвене и хуманистичке науке као да су се свеле на емпиријска истраживања, голу статистику и прављење упитника. Само оно што се може измерити има некакву вредност, док све оно што није подложно тзв. научној апаратури и испитивању, малтене *a priori* не поседује вредност.

Јасно је да ни лингвистика као научна грана није била поштеђена ових утицаја. Када је она почела да се ослања само на логичке обрасце, индукцију и дедукцију, као да је сама суштина речи постајала све замагљенија, нејаснија. Разумљиво је и зашто. Суштина се по дефиницији увек односи на целину предмета, а то значи да она обухвата и тзв. секундарно значење речи, које понекад нејасно блесне

у нашем уму. Притом, губећи из вида да ово секундарно значење речи у највишем степеноу доприноси целокупном разумевању речи. Песници инстинктивно разумеју тајну речи, не само док стварају своја уметничка дела, већ и када теоријски говоре о овом феномену. И не само уметници, већ и велики научници који немају много додирних тачака са уметношћу и друштвено-хуманистичким наукама. Тако нпр. оснивач квантне механике, нобеловац Хајзенберг, говори о ограничениости логичких образаца, који доприносе прецизности и апстрактности речи, али науштрб смислу, притом даје пример из Гетеовог *Фауст*а. Занимљиво је да насупрот Хајзенбергу, оснивач структуралистичке лингвистике, Фердинанд де Сосир, на језик гледа искључиво као на систем знакова и ништа више од тога. Јасно је да је профанизација друштва довела до тога да се у језику, који је одраз културе и свеукупне духовности народа, не очува оно важно осећање и разумевање феномена светости. Како повратити то?

Можда нисмо успели до сада да неутрализујемо све штетне ефекте продора научних метода у друштвене и хуманистичке науке, јер нисмо имали ни вољу, ни знање, ни средства.

Ипак, сама појава теолингвистике, где би сакрални језик био изучаван у оквиру науке, даје некакву наду. Додуше, треба бити опрезан и клонити се сваког екстремизма, па и научног. Тако нпр. Ван Нопен размишља о једној крајње езотеричној употреби сакралног језика, тачније, да се он не употребљава у световне сврхе, како га, наводно, не би унаказили људским несавршенством.

Но зар се нећемо таквом употребом сакралног језика сувише удаљити од савременог човека? Мислим да ће теолингвистика као нова научна грана успети да одговори на ова важна питања и на све изазове које нам поставља време у којем живимо. Наше је да промишљамо о језику, јер на њему почивамо и ми и наша духовност, као појединци и као заједница.

Можда нисмо успели до сада да неутрализујемо све штетне ефекте продора научних метода у друштвене и хуманистичке науке, јер нисмо имали ни вољу, ни знање, ни средства. Ипак, сама појава теолингвистике, где би сакрални језик био изучаван у оквиру науке, даје некакву наду.

НИШКА ЦРКВЕНА ПЕВАЧКА ДРУЖИНА „БРАНКО“ У БЕЛОРУСИЈИ

С благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, Нишка црквена певачка дружина „Бранко“, у периоду од 18. до 21. октобра 2019. године,

учествовала је на фестивалу духовне хорске музике „Државни глас“, који се одржава у манастиру Свете Јелисавете у Минску, престоници Белорусије. Позив за учешће на фестивалу стигао је од уметничког директора фестивала, монахиње Јулијаније (Денисове), надалеко познатог диригента и композитора духовне музике. Програм сачињен од наступа пет хорова из Русије, Белорусије и Србије, затворио је хор „Бранко“, као једини представник српске културе на фестивалу. Хор се представио композицијама српских аутора духовне музике деветнаестог века, попут Корнелија Станковића и Стевана Стојановића Мокрањца, док су се на програму нашла и дела византијске и светогорске музичке традиције, као и дела руске хорске литературе. Са посебним одушевљењем и аплаузом публика је поздравила извођење *Херувимске њесме* младог нишког композитора Андреја Цинцаревића. У недељу 18. по Духовима, 20. октобра, у централном манастирском храму посвећеном икони Мајке Божје „Државнаја“, служена је света литургија на којој је певао хор „Бранко“.

ЕПАРХИЈА НИШКА ДАРОВАЛА НОВУ ОДЕЖДУ ЗА ПРЕСВЛАЧЕЊЕ МОШТИЈУ СВЕТОГ КРАЉА МИЛУТИНА У СОФИЈИ

Епископ белоградчишки г. Поликарп, викар Патријарха бугарског, служио је 29. октобра 2019. године свету архијерејску литургију у Храму Свете Недеље у Софији, уз саслужење софијских свештеника,

као и свештеника из Митрополије београдско-карловачке, Епархије нишке и Епархије тимочке. Овом приликом обављен је свечани чин пресвлачења моштију Светог краља Милутина, које почивају у овом светом храму, у нове одежде које је даривала Православна епархија нишка. Епархија нишка добила је на благослов и дар старе одежде, које ће се убудуће чувати у нишкој Саборној цркви и бити доступне на поклоњење верном народу као благослов Светог краља Милутина.

СВЕЧАНО ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДВЕСТОГОДИШЊИЦЕ ПОДИЗАЊА МАЛОГ НИШКОГ САБОРНОГ ХРАМА

Великим освећењем Малог саборног храма Светих архангела у Нишу, 10. новембра 2019. године, отпочела је прослава две стотине година од његове изградње. Централна прослава одржана је у Нишу, 16. и 17. новембра, свечаном академијом одржаном након вечерње службе у Светосавском дому Саборног храма у Нишу, у присуству Његове светости Патријарха

српског г. г. Иринеја и других високих представника Цркве, дипломатије, универзитета, званичника округа и локалне самоуправе. Велики јубилеј молитвено је прослављен светом архијерејском литургијом у Саборном храму, коју је служио Његова светост Патријарх српски уз саслужење неколико архијереја и бројног свештенства и монаштва. У знак захвалности за помоћ у обнови храма, Његова светост уручио је, према одлуци Светог архијерејског синода, Орден Светог краља Милутина грађанима Ниша и заслужним појединцима који су помогли у овом великом послу. Епископ нишки г. Арсеније уручио је архијерејске грамате већем броју нишких привредника и представника културе.

ЕПИСКОП НИШКИ СА ГРУПОМ ХОДОЧАСНИКА ПОСЕТИО СВЕТУ ЗЕМЉУ

Уочи почетка Божићног поста, група верника, предвођена Његовим преосвештенством Епископом нишким г. Арсенијем, кренула је пут Свете земље. Поклоничко путовање трајало је од 24. новембра до 1. децембра 2019. године. Лепоти

овог ходочашћа допринео је и Дечји хор „Бранко“, који је посету скоро сваком светом месту увеличао својим појањем, славећи и благодарећи Бога на више језика. На дан Светог апостола Филипа, 27. новембра 2019. године, Његова светост Патријарх јерусалимски г. Теофил примио је Епископа нишког г. Арсенија са поклоничком групом ходочасника у Манастиру Светог пророка Илије, наомак Јерусалима. Залагањем и љубављу пријатеља из Хора „Свети апостол Јаков“ из Јерусалима, у овом манастиру приређен је наступ Дечјег хора „Бранко“ пред Патријархом, присутним епископима и локалном заједницом. На крају наступа, Патријарх је благословио и поучио чланове хора и све присутне јеванђељским речима, пожелевши деци да још ревноснији буду у прослављању Бога и давању доброг примера младима. Поклоничко путовање трајало је девет дана и обухватило обилазак светиња које се налазе у Израелу, Палестини и Краљевини Јордан.

НАСТАВАК ДОБРОТВОРНИХ АКЦИЈА У МЕДВЕЂИ И ОКОЛИНИ

С благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, Дечје-омладински хор „Бранко“ обрадовао је своје вршњаке у Медвеђи божићним концертом који је 25. децембра 2019. године одржан у Културном центру у Медвеђи. Након концерта, Преосвећени владика, свештенство и чланице Кола српских сестара у Лесковцу даривали су присутну децу поклонима које су припремиле чланице Кола у сарадњи са Епархијом нишком.

Организатори ове добротворне акције били су Православна епархија нишка, Коло српских сестара из Лесковца и Основна школа „Горња Јабланица“ из Медвеђе. У ранијој

заједничкој акцији Епархије нишке и Кола српских сестара из Лесковца, спроведеној 1. новембра 2019. године, на територији општине Медвеђа подељено је две и по тоне брашна. Ученички парламент Основне школе „Бубањски хероји“ из Ниша сакупио је новчану помоћ за своје вршњаке у Медвеђи и околини, која је уручена 26. новембра 2019. године. У акцији коју су извели месни парох Бобан Вуковић и одборници Црквене општине, на кућне адресе двадесет вишедетних и угрожених породица 28. децембра 2019. године испоручена је хуманитарна помоћ, коју је послала Вибер група „Добри Самарјанин“ из Прилика код Ивањице са својим свештеником Синишом Никитовићем. У иницијативама за помоћ потребитима у овом крају учествује и колектив Основне школе „Горња Јабланица“ из Медвеђе, који је у новембру 2019. године други пут организовао прикупљање гардеробе, хране, обуће и играчака. Ова помоћ уручена је 18. новембра 2019. године трима породицама на територији Општине Медвеђа. На иницијативу Далибора Цветковића, катихете ове школе, почетком децембра организовано је и прикупљање новчаног прилога за лечење трогодишње Петре Ђорђевић, која болује од карцинома.

МОЛИТВЕНА ПОДРШКА СВЕШТЕНСТВУ И ВЕРНОМ НАРОДУ СПЦ У ЦРНОЈ ГОРИ

У суботу, 4. јануара 2020. године, у Нишу је одржан молебан и крсни ход молитвене подршке свештенству, монаштву и верном

народу Српске православне цркве у Црној Гори. Молебан је служио Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније након вечерње службе у Храму Светог цара Константина и царице Јелене, а крсни ход више стотина верних, у молитвеној, достојанственој и мирној атмосфери завршио се испред Храма Светог Василија Острошког, где је служен акатист овом светитељу. Преосвећени Епископ нишки обратио се народу, позивајући га да умножи своје личне молитве и присуство заједничким молебнима за православне хришћане у Црној

Гори, којима су предлогом спорног закона угрожена верска права. Његово преосвештенство Епископ нишки издао је 2. јануара 2020. године званично саопштење поводом насиља над црквом у Црној Гори, у вези са изгласавањем закона о слободи вероисповести или уверења и правом положају верских заједница у Црној Гори, нудећи текст Миланског едикта цара Константина као образац за угледање и подстицај на преиспитивање савести свим одговорнима у овој ситуацији. У обавештењу за свештенство и верни народ Епархије нишке, Епископ Арсеније позвао је на служење Молебног канона Пресветој Богородици у свим храмовима где за то постоје услови. Медијско-информативна служба Епархије нишке објавила је саопштења о молитвеном окупљању народа у многим храмовима, пре свега у седиштима архијерејских намесништава Епархије нишке: Алексинцу, Блацу, Бошњацу и Прокупљу. Верни народ Прокупља пружио је молитвену подршку браћи у Црној Гори крсним ходом улицама града, који је одржан 16. јануара 2020. године.

БОЖИЋНИ КОНЦЕРТ НИШКЕ ЦРКВЕНЕ ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ „БРАНКО“

С благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, другог дана празника Рођења Христовог у Светосавском дому Саборног храма у Нишу, одржан је традиционални, петнаести по реду Божићни концерт Нишке црквене певачке дружине „Бранко“, као својеврстан поклон Нишлијама од Епархије нишке, Управе Саборног храма и домаћина извођача, за најрадоснији празник. Нишка публика је и овога пута имала прилику да, поред српских, чује композиције познатих светских аутора духовне и световне музике: руске, украјинске, венецуеланске, француске, шпанске, англиканске божићне, духовне и световне композиције, а *cappella* извођења и нумере уз пратњу Камерног оркестра „Бранко“. Празнично расположење употпунио је сценски приказ рођења Сина Божјег, у извођењу Дечјег драмског ансамбла „Бранко“ под руководством Сузане Миловановић, као и наступ Црквено-фолклорног ан-

самбла „Бранко“ у кореографији Владице Јаношевића. Протојереј ставрофор Влајко Грабеж свечано је ове вечери примљен у ред почасних чланова Нишке црквене певачке дружине „Бранко“. Овогодишњем Божићном концерту присуствовале су бројне личности из јавног живота Града Ниша.

СВЕТСАВСКА АКАДЕМИЈА У НИШУ 2020. ГОДИНЕ

С благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, 25. јануара 2020. године

у Великој сали Дома Војске у Нишу одржана је Светосавска академија, у организацији Црквене општине Ниш и Нишке црквене певачке дружине „Бранко“ у сарадњи са Командом Копнене војске РС и под покровитељством Града Ниша, а у присуству високих градских и војних званичника, представника академског и културног живота, жандармерије, полиције и локалне самоуправе. Програм овогодишње Светосавске академије режирао је протојереј ставрофор Ненад Микић, а ауторка синаписа била је гђа Марина Милутиновић. Светосавску беседу одржао је проф. др Радивој Радић из Београда. Учесници програма били су: Нишка црквена певачка дружина „Бранко“, Дечјемоладински црквени хор „Бранко“, Оркестар Војске Србије у Нишу, Хор Музичке школе, Академско културно-уметничко друштво „Оро“ из Ниша, Фолклорно-играчки црквени ансамбл „Бранко“, Дечја драмско-играчка секција „Бранко“, Камерни ансамбл „Бранко“ и глумци Народног позоришта из Ниша. Више од двеста двадесеторо учесника, претежно дечјег и омладинског узраста, са својим диригентима и уметничким руководиоцима извело је богат и разноврстан програм, који се састојао од хорских композиција, оркестарских нумера, драмских тачака и народних игара. Представљене су и три нумере у аранжманима младих чланова ансамбла „Бранко“, а извођењем две од њих дириговали су млади композитори Јаков Милутиновић и први пут Андреј Цинцаревић.

СЛУЖЕЊА ЕПИСКОПА НИШКОГ ГОСПОДИНА АРСЕНИЈА

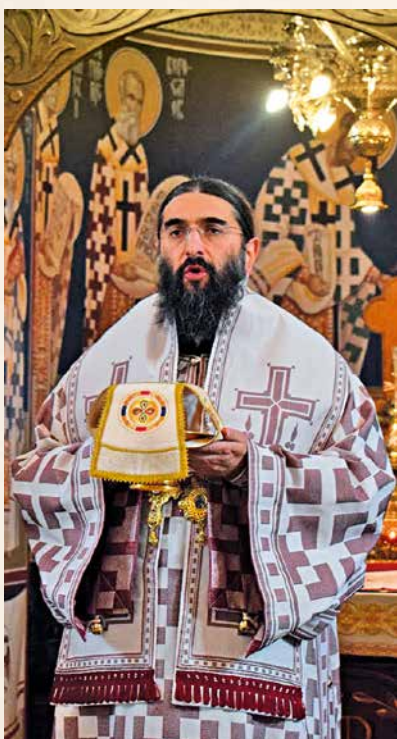
У периоду од 15. октобра 2019. до 27. јануара 2020. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније је:

20. ОКТОБРА – у недељу осамнаесту по Духовима саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његово високопреосвештенство Митрополит загребачко-љубљански г. Порфирије, у Храму Светог Спиридона у Трсту, у Италији.

27. ОКТОБРА – у недељу деветнаесту по Духовима, на празник Преподобне матере Параскеве – Свете Петке, служио свету архијерејску литургију у Храму Свете Петке у Нишу, на дан храмовне славе.

31. ОКТОБРА – у четвртак недеље двадесете по Духовима, на празник Светог апостола и јеванђелисте Луке, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Луке у Нишу, на дан храмовне славе.

3. НОВЕМБРА – у недељу двадесету по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Пантелејмона у Нишу.

8. НОВЕМБРА – на празник Светог великомученика Димитрија, служио свету архијерејску литургију са малим освећењем у Војној капели Светог великомученика Димитрија касарне „Аеродром“ у Сомбору, на дан славе ове касарне.

10. НОВЕМБРА – у недељу двадесет прву по Духовима, на празник Светог Арсенија Сремца, служио свету архијерејску литургију са великим освећењем у Саборном храму Светих архангела у Нишу.

14. НОВЕМБРА – у четвртак недеље двадесет друге по Духовима, на празник Светих бесребреника Козме и Дамјана – Врачева, служио свету архијерејску литургију у Капели Светих бесребреника Козме и Дамјана – Врачева, у Војној болници у Нишу, на дан славе ове установе.

16. НОВЕМБРА – у суботу недеље двадесет друге по Духовима, на празник Обновљења Храма Светог великомученика Георгија – Ђурђиц, служио свету архијерејску литургију у Манастиру Светог великомученика Георгија у Темској, на дан манастирске славе.

17. НОВЕМБРА – у недељу двадесет другу по Духовима, саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његова светост Патријарх српски г. г. Иринеј, у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу.

21. НОВЕМБРА – на празник Светог архангела Михаила и осталих небеских сила, служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Светих архангела у Нишу, на дан храмовне славе.

4. ДЕЦЕМБРА – на празник Ваведења Пресвете Богородице, служио свету архијерејску литургију у Манастиру Пресвете Богородице у Сићеву, на дан манастирске славе.

8. ДЕЦЕМБРА – у недељу двадесет пету по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Свете Троице у Лесковцу.

14. ДЕЦЕМБРА – у суботу недеље двадесет шесте по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Николаја у Нишу.

15. ДЕЦЕМБРА – у недељу двадесет шесту по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог великомученика Прокопија у Прокупљу.

18. ДЕЦЕМБРА – у среду недеље двадесет седме по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог великомученика Георгија у Манастиру Рујан (Епархија жичка), на дан годишњице упокојења блаженопочившег Епископа жичког г. Хризостома.

19. ДЕЦЕМБРА – на празник Светог Николаја, Архиепископа мирликијског чудотворца, саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његово високопреосвештенство Митрополит загребачко-љубљански г. Порфирије, у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу.

22. ДЕЦЕМБРА – у недељу двадесет седму по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу.

23. ДЕЦЕМБРА – у понедељак недеље двадесет осме по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Капели Преподобног Симона монаха у Касарни „Књаз Михаило“ у Нишу.

25. ДЕЦЕМБРА – у среду недеље двадесет осме по Духовима, на празник Преподобног Спиридона Чудотворца, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Николаја у Доњим Стопањама (Архијерејско намесништво друго лесковачко).

29. ДЕЦЕМБРА – у недељу двадесет осму по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Пантелејмона у Нишу.

5. ЈАНУАРА – у недељу двадесет девету по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу.

6. ЈАНУАРА – на дан навечерја Рођења Христовог, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Николаја у Нишу; истога дана служио повечерје уочи Рођења Христовог у Храму Светих цара Константина и царице Јелене у Нишу.

7. ЈАНУАРА – на празник Рођења Христовог, служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу.

8. ЈАНУАРА – другог дана празника Рођења Христовог, на дан Сабора Пресвете Богородице, служио свету архијерејску литургију у Храму Рођења Христовог – Старој цркви Пазарској у Пироту, на дан храмовне славе.

9. ЈАНУАРА – трећег дана празника Рођења Христовог, на дан Светог првомученика и архиђакона Стефана, служио свету архијерејску литургију у Храму Успења Пресвете Богородице – Цркви „Оцаклији“ у Лесковцу.

12. ЈАНУАРА – у недељу тридесету по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Храму Свете Петке у Нишу.

13. ЈАНУАРА – у недељу тридесет трећу по Духовима, на дан празника Светог Доситеја исповедника загребачког и нишког, служио свеноћно бденије са светом архијерејском литургијом у Саборном храму Силаска Светога Духа у Нишу.

14. ЈАНУАРА – на празник Обрезања Господњег и Светог Василија Великог, служио свету архијерејску литургију у Храму Силаска Светога Духа на апостоле у Власотинцу.

15. ЈАНУАРА – у среду недеље тридесет прве по Духовима, на празник Преподобног Серафима Саровског, служио свету архијерејску литургију у Параклису Преподобног Серафима Саровског у Манастиру Дивљана, на дан славе параклиса.

18. ЈАНУАРА – на дан навечерја Богојављења, служио свету архијерејску литургију са великим водоосвећењем у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу.

19. ЈАНУАРА – на празник Богојављења, служио свету архијерејску литургију са великим водоосвећењем у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу.

20. ЈАНУАРА – на празник Сабора Светог Јована Крститеља, саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његово преосвештенство Епископа бачки г. Иринеј, у Храму Светог Георгија у Новом Саду.

26. ЈАНУАРА – у недељу тридесет другу по Духовима, служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу.

27. ЈАНУАРА – на празник Светог Саве, првог Архиепископа српског, служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Светих архангела у Нишу.

Епископ нишки
Арсеније

БЕЗ ВОДЕ НЕМА ЖИВОТА

Данас, драга браћо и сестре, прослављамо крштење Господа нашега Исуса Христа, али истовремено прослављамо јављање тројичнога Бога. Као што смо чули у јеванђељу, када је Христос сишао на реку Јордан да се крсти од Јована, чуо се глас Оца који каже: „Ово је син мој љубљени који је по мојој вољи.“ Дух Свети у виду голуба, који потврђује ове речи, силази на главу Крштаваног. Јављање тројичнога Бога је објављивање Христа свету као обећаног Месије и Спаситеља. Господ својим доласком на Јордан освећује воду, а кроз воду освећује и чита

таву твар, читава природу. Њему није било потребно крштење, јер Господ није имао никаквога греха на себи. Он је примио потпуну људску природу, све осим греха. Свети Јован је припремао долазак обећаног Помазаника Божјега, Спаситеља Христа, а сада га види где стоји у реду заједно са грешним људима, који су долазили да се крсте крштењем покајања којим је крштавао Јован на Јордану. Његово крштење још

унавек није оно крштење које нама дарује вечни живот.

Христос нам дарује свету тајну крштења као ону која нас уводи у цркву, у заједницу тела и крви његове, ону која је залог нашег вечнога живота.

Као што је некада Адам својом гордошћу у рају желео да постане као Бог, тако данас Христос смирено стоји у реду заједно са грешним људима и приклања своју главу својој творевини, Светом пророку и претечи Јовану, да Га овај крсти. А

Свети Јован дрхтећи, гледајући самога Бога, свога Творца и свога Господа, каже: „Госпode, ти треба мене да крстиш, а ти ли долазиш к мени? Зар ја грешни, недостојни човек, својом грешном руком да крштавам тебе безгрешнога, савршенога, свога Творца, Спаситеља, који је дошао да спаси човека и читава творевину?“ Господ му каже: „Остави сада, тако треба, да се испуни свака правда“. Од данашњег дана света тајна крштења постаје она тајна која нас припрема за вечни живот, односно већ сада и овде кроз свету тајну крштења ми улазимо и постајемо удео учесници тела и крви Христове, чланови цркве његове, јер на нас силази благодат Духа Светога. Крштењем ми се крштавамо у смрт и васкрсење Христово, тако што улазимо у воду, што је изобраење Христовога уласка у ад, а излазак из воде изобраава његово светло васкрсење. Ми се крштавамо у име Свете Тројице која се данас објавила свету и пролазимо кроз искуство смрти и васкрсења Христовога.

Зашто управо Господ долази на реку, на воду? Није се појавио у неком граду да каже „Ја сам Месија и Спаситељ који је дошао да вас спасе“, или на некој гори где би се људи дивили његовој појави, већ као смирени човек долази на реку Јордан. Управо на реку – јер је вода живот. Без воде нема живота. А Господ ову воду освећује, преображава и она постаје вода очишћења, не само телеснога, него и нашег духовног очишћења.

Нека је срећан и благословен данашњи празник!

Као што је некада Адам својом гордошћу у рају желео да постане као Бог, тако данас Христос смирено стоји у реду заједно са грешним људима и приклања своју главу својој творевини, Светом пророку и претечи Јовану, да Га овај крсти.

БОГОЈАВЉЕЊЕ У НИШУ И ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ

